

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ ที่ใช้ในการขนส่งกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

เป็นที่ทราบกันดีถึงความสำคัญของการคมนาคมขนส่งว่ามีความสำคัญมากอย่างไร การขนส่งทางบกเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และยังมีความสำคัญต่อธุรกิจการค้าพาณิชย์ต่างๆ ที่ต้องอาศัยการขนส่ง เพื่อเดินทางไปตกลงเจรจาการค้า หรือเพื่อส่งสินค้าให้กับลูกค้า หรือเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะค่าใช้จ่ายหรือค่าบริการขนส่งทางบกมีจำนวนน้อยหรืออยู่ในระดับที่ประชาชนทั่วไปสามารถที่จะใช้บริการได้ จึงได้รับความนิยมสูง ทำให้มีผู้ต้องการที่จะดำเนินธุรกิจประกอบกิจการขนส่งทางบกเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก เห็นได้จากสถิติการขอจดทะเบียนรถยนต์ที่เพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี และสิ่งที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วยก็คืออุบัติเหตุหรือความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง อุบัติเหตุหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหลายเหล่านี้อาจเกิดได้จากหลายสาเหตุ แต่ส่วนใหญ่แล้วเกิดจากความบกพร่องของฝ่ายผู้ประกอบการขนส่ง ไม่ว่าจะเป็นเพราะตัวผู้ประกอบการขนส่งเองหรือผู้ที่เป็ลูกค้าจ้างของผู้ประกอบการในการปฏิบัติหน้าที่ในกิจการขนส่ง เช่น ผู้ขับรถขนส่ง

อุบัติเหตุที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งสร้างความเสียหายให้กับสังคมและโดยเฉพาะผู้ประสบภัยจากรถ ที่ได้รับบาดเจ็บ พิการทุพพลภาพ หรือถึงแก่ความตายก่อนเวลาอันสมควร สร้างความเดือดร้อนให้กับตัวผู้ประสบภัยและครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นอย่างยิ่ง ความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งมีผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก เพราะไม่ว่าจะเป็นการขนส่งคนโดยสารหรือขนส่งสินค้า ส่วนใหญ่จะเป็นการประกอบกิจการที่เป็นบริการ สาธารณะจะมีเพียงบางส่วนที่เป็นการขนส่งส่วนบุคคล (เป็นการขนส่งเพื่อประโยชน์ในทางการค้าหรือธุรกิจของตนเองมิได้ขนส่งเพื่อประโยชน์ในทางสินค้า) ที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นอย่างมาก อุบัติเหตุหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง ผู้ที่ได้รับความเสียหายมิใช่มีเพียงแต่บุคคลที่โดยสารรถคันเกิดเหตุเท่านั้น ยังอาจก่อความเสียหายให้กับผู้ที่โดยสารอยู่ในรถคันอื่น หรือผู้ที่อยู่นอกรถ ผู้ที่ยืนหรือเดินอยู่บนทางเท้า ซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปที่ใช้ท้องถนนร่วมกันอีกด้วย และเนื่องจากเป็นการขนส่งที่เป็นสาธารณะจึงมีผู้ที่ได้รับความ

เสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก และอาจได้รับความเสียหายร้ายแรง หากการขนส่งนั้นได้บรรทุกสิ่งของที่เป็นวัตถุอันตรายที่จะสามารถสร้างความเสียหายขึ้นได้ร้ายแรงเป็นบริเวณกว้าง

จึงได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการประกอบการขนส่งนี้ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติการควบคุมมิได้เป็นไปอย่างเคร่งครัด ทั้งในด้านการควบคุมทางกฎหมายขนส่งซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษและในด้านการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดทางแพ่งและทางอาญาที่ไม่อาจกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากความยากลำบากในการพิสูจน์ที่ผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยมีภาระการพิสูจน์ต่อศาล เป็นข้อขัดข้องที่ทำให้ผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยไม่ได้รับค่าเสียหาย หรือผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษหรือชดใช้ค่าเสียหายในการกระทำที่ตนเองได้กระทำลงไปหรือรับผิดชอบเนื่องจากการกระทำนั้น การนำมาตรการทางกฎหมายบางประการเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยให้ได้รับการเยียวยาความเสียหาย อันได้แก่ การนำข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้เพื่อช่วยเหลือในด้านภาระการพิสูจน์แก่ผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยทั้งในทางแพ่งและทางอาญา ในบทนี้จะศึกษาถึงการนำมาตรการข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการดำเนินคดีนั้นมีความเหมาะสมเพียงไร และเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายอย่างไร นอกจากนี้แล้วมีมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ เช่น มาตรการทางด้านเอกสาร การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประกอบการขนส่ง เพื่อสนับสนุนการคุ้มครองผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยให้ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายได้เพียงพอกับความเสียหายที่ตนได้รับ

1. การนำมาตรการข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง

ความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง ตามกฎหมายค่าเสียหายที่ผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจากรถจะได้รับการชดใช้เร็วที่สุดก็คือ ค่าเสียหายเบื้องต้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เป็นเงินจำนวนไม่เกิน 10,000 บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการรักษาพยาบาลในปัจจุบัน โดยเฉพาะค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชนที่มีอัตราสูงมาก เนื่องจากความจำเป็นที่ต้องอาศัยการรักษาพยาบาลอย่างรีบด่วนไม่อาจรอเข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาลของรัฐได้ และถ้าต้องเข้ารับการรักษาผ่าตัดในทันทียิ่งทำให้ผู้บาดเจ็บหรือครอบครัวของเขาไม่มีทางเลือกจะต้องรีบเข้ารับการ

รักษาทันที แต่ค่าใช้จ่ายในการผ่าตัดของโรงพยาบาลเอกชนนั้นต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมาก โรงพยาบาลเอกชนจึงอาจปฏิเสธไม่รับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเข้ารักษาพยาบาลได้เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับค่ารักษาพยาบาลที่ได้รักษาพยาบาลหรือผ่าตัดไปแล้วจากผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ จึงทำให้ผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยมาดำเนินฟ้องร้องทางแพ่งเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำละเมิด หรือจากผู้ประกอบการขนส่งเพื่อนำไปใช้เยียวยาความเสียหาย แต่การดำเนินคดีทางแพ่งผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยเป็นผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ในประเด็นว่าจำเลยที่เป็นผู้ขับรถขนส่งเป็นผู้กระทำละเมิด ผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้าง และการขับรถนั้นได้กระทำในทางการที่จ้าง ที่เป็นประเด็นที่น่าสืบได้ยาก พยานหลักฐานมีน้อยและมีน้ำหนักน้อย นอกจากนี้ยังเป็นข้อเท็จจริงที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียว เป็นภาระหนักสำหรับผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยอย่างยิ่ง และในบางครั้งมีผลทำให้ไม่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือได้รับแต่เป็นจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความจำเป็นในการเยียวยาของผู้เสียหาย

การนำข้อสันนิษฐานมาใช้จะเป็นการผลักภาระการพิสูจน์จากผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยไปยังจำเลยหรือผู้ทำละเมิดหรือผู้ประกอบการขนส่งตามหลักของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่ได้แย้งได้ (rebuttable presumption) ที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหน้าที่นำสืบในคดี กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานจะนำสืบเพียงข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน เมื่อนำสืบได้ศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานนั้น เว้นแต่ว่าผู้ที่ได้รับการสันนิษฐานนั้นจะนำสืบเป็นอย่างอื่นได้ การที่กำหนดเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่ได้แย้งได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้รับการสันนิษฐานนำสืบเป็นอย่างอื่นได้ เพราะความเป็นไปได้มีน้อยกว่าข้อสันนิษฐานเด็ดขาดที่ห้ามนำสืบแก้ไขเลย ในความเป็นจริงอาจมิได้เป็นตามที่ได้สันนิษฐานจึงให้มีการสืบหักล้างข้อสันนิษฐานได้

1.1 เหตุผลของการกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย

เหตุผลของการกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายโดยทั่วไปแล้วมีอยู่หลายเหตุผลด้วยกัน ได้แก่

1. เพื่อขจัดความไม่ยุติธรรมที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินคดี เพราะคู่ความได้เปรียบอย่างมากในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดข้อเท็จจริงหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความสะดวกในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นยิ่งกว่าอีกฝ่ายหนึ่งมาก หรือเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นเพียงฝ่ายเดียวของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าฝ่ายตรงข้ามเป็นฝ่ายยื่นฟ้องก็จะต้องมีหน้าที่นำสืบตามหลักทั่วไปคือผู้ใดกล่าวอ้างผู้หนึ่งต้องนำสืบ จะประสบปัญหาอย่างมากในการหาพยานหลักฐาน เป็นการทำให้ฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบมาก

หากได้มีการกำหนดข้อสันนิษฐานให้เป็นคุณแก่ฝ่ายที่เสียเปรียบเพื่อให้ฝ่ายที่สะดวกกว่าหรือรู้เห็นข้อเท็จจริงแต่ฝ่ายเดียว เป็นฝ่ายที่ต้องมีหน้าที่นำพยานหลักฐานมาแสดงเพื่อพิสูจน์ความจริง ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาหารสัตว์ พ.ศ. 2506 มาตรา 13 จำเลยจะอ้างแต่เพียงว่าไม่รู้ว่าอาหารสัตว์ที่ประกอบเพื่อการค้าหรือทำการค้าเป็นอาหารสัตว์เสื่อมคุณภาพหรือปลอมปน เพื่อให้ตนพ้นผิดไม่ได้ ถ้าจะให้พ้นผิดจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนมีเหตุผลควรเชื่อว่าอาหารสัตว์เหล่านั้นไม่เป็นอาหารสัตว์เสื่อมคุณภาพหรือปลอมปน เพราะข้อเท็จจริงเหล่านี้อยู่ในความรู้เห็นของจำเลยหรือผู้ประกอบการค้าแต่เพียงฝ่ายเดียว

2. เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี โดยนำข้อเท็จจริงที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาบัญญัติเป็นข้อสันนิษฐาน ซึ่งข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขการสันนิษฐานนั้นจะนำสืบได้ง่ายกว่า เสียค่าใช้จ่ายน้อย และการดำเนินคดีจะกระทำได้รวดเร็วกว่าการนำสืบข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานมาก เมื่อมีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขเกิดขึ้นแล้ว มีความเป็นไปได้สูงมากที่ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานจะต้องเกิดขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น ข้อสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2518 ที่กำหนดให้การครอบครองยาเสพติดเฮโรอีนคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ถือว่าเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย เป็นเพราะผู้ร่างกฎหมายเล็งเห็นว่าผู้ที่ครอบครองเฮโรอีนปริมาณมากเช่นนั้นคงจะมีได้ถือครองไว้เพื่อเสพหรือใช้เป็นการส่วนตัว และมีความเป็นไปได้สูงที่ผู้ที่ถือครองจะมีเฮโรอีนไว้เพื่อจำหน่าย นอกจากนี้แล้วการที่จะให้โจทก์นำสืบถึงเจตนาพิเศษของจำเลยที่มีไว้เพื่อจำหน่ายหรือนำสืบว่าการจำหน่าย กระทำได้ยาก และต้องใช้พยานหลักฐานซึ่งจะต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก

3. เพื่อความสะดวกในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีและรับฟังพยานหลักฐาน การทำความจริงให้ปรากฏต่อศาลเป็นเป้าหมายของกฎหมายลักษณะพยาน แต่การดำเนินคดีในศาลต้องใช้เวลาและทรัพยากรมาก รัฐและสังคมไม่ยอมให้มีการสืบพยานโดยไม่จำกัดได้ และเพื่อเป็นการประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เพราะการนำสืบตามข้อสันนิษฐานนั้นนำสืบได้ง่ายกว่า เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า และดำเนินคดีได้รวดเร็วกว่า ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 5 ที่กำหนดว่า ผู้ใดจัดให้มีการเล่นซึ่งตามปกติยอมพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแก่กัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นจัดให้มีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน และผู้ใดเข้าเล่นอยู่ด้วยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น¹ เมื่อข้อเท็จจริงอันหนึ่งเกิดขึ้นแล้วโดยปกติมีความเป็นไปได้อย่างมากที่ข้อ

¹ เข็มชัย ชูติวงศ์, “ความชอบธรรมของการกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา”, *วารสารอัยการ* 12 (มีนาคม 2532) : 22-25.

เท็จจริงอีกอันหนึ่งจะเกิดขึ้นตามมา และเนื่องจากการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันแรกอาจทำได้รวดเร็ว และประหยัดกว่า กฎหมายจึงยอมให้มีการรับฟังข้อเท็จจริงอันหลังได้เมื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันแรกได้แล้ว

4. เพื่อเป็นไปตามรัฐประศาสนโยบาย เป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อความมั่นคงของสถาบันและความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ซึ่งถ้าไม่จำเป็นจริงๆ แล้วไม่ต้องการให้มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงกัน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 , มาตรา 1536

5. ความเป็นไปได้ของข้อสันนิษฐานมีมาก มีความเป็นไปได้อย่างมากที่ข้อเท็จจริงที่ถูกสันนิษฐานจะเกิดขึ้น เป็นเหตุผลที่สำคัญและเป็นหัวใจของข้อสันนิษฐาน ตามธรรมชาติของข้อเท็จจริงอันนั้นเป็นการยากที่จะพิสูจน์ได้ และเมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งเกิดขึ้น และมีความเป็นไปได้มากที่ทำให้เชื่อว่าข้อเท็จจริงที่ยากแก่การพิสูจน์นั้นเมื่ออยู่จริง ย่อมเป็นการสมเหตุผลและเป็นการประหยัดเวลาอย่างมากที่จะสรุปว่ามีข้อเท็จจริงอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นจริงจนกว่าจะมีการพิสูจน์หักล้างว่าไม่มีอยู่จริง² เพราะกฎหมายบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้สังคมยอมและปฏิบัติตาม ไม่ใช่เพื่อให้สังคมฝ่าฝืน ข้อสันนิษฐานจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประกอบด้วยเหตุผลและความน่าเชื่อถืออย่างมาก ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 23 วรรคท้าย ที่บัญญัติว่าถ้าปรากฏว่าสุราที่มีอยู่ในความครอบครองของผู้ได้รับใบอนุญาตเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นซึ่งมิได้เป็นไปตามธรรมชาติ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นทำการเปลี่ยนแปลงสุรา

6. เพื่อช่วยส่งเสริมนโยบายปราบปรามอาชญากรรมบางประเภทของรัฐ เป็นเหตุผลที่สนับสนุนในคดีอาญา เนื่องจากการจะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อผู้กระทำความผิดได้จะต้องมีพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (probable cause) และมีคดีมีมูล (prima facie case) นั่นก็คือได้ความในเบื้องต้นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด และจะต้องพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจนปราศจากเหตุอันควรสงสัย (proof beyond reasonable doubt) เพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์มิให้ต้องรับโทษ แต่กลับมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมต้องมีภาระในการรวบรวมพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่ศาลจะลงโทษได้ การนำข้อสันนิษฐานมาใช้เพื่อให้ภาระการพิสูจน์ของเจ้าหน้าที่ลดลง การรวบรวมพยานหลักฐานทำได้ง่ายขึ้น และข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานมักจะเป็นองค์

² Mc Cormick's Handbook of Law of Evidence 2 nd. ed. (St. Paul Minnesota : West Publishing co. , 1972) , p. 807.

ประกอบความผิดที่หาพยานหลักฐานยาก เป็นวิธีการที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้มากขึ้น

7. เป็นการแทรกแซงการใช้ดุลพินิจประเมินพยานแวดล้อมเพื่อสรุปข้อเท็จจริงแห่งคดีของศาล การพิจารณาในคดีศาลมีอำนาจเต็มที่ในการใช้ดุลพินิจพิจารณาหลักฐานของโจทก์นั้นเพียงพอและน่าเชื่อถือหรือไม่ การกำหนดข้อสันนิษฐานเท่ากับเป็นการวางแนวทางแก่ศาลว่า ถ้าโจทก์มีพยานพินิจข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐานซึ่งเป็นการพินิจพยานแวดล้อมที่จะอ้างนั้น ให้ศาลพึงเป็นยุติว่าข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานเกิดขึ้น เว้นแต่จำเลยจะพินิจเป็นอย่างอื่น เพราะต้องการให้แนววินิจฉัยของศาลมีความแน่นอนและเป็นในแนวเดียวกัน เพื่อสนับสนุนนโยบายปราบปรามอาชญากรรม

การดำเนินคดีในทางแพ่งต่อผู้กระทำความผิด และต่อผู้ประกอบการขนส่งในฐานะเป็นนายจ้างของผู้ขับรถ ผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยเป็นผู้มีภาระการพินิจโดยเฉพาะประเด็นจำเลยหรือผู้ขับรถขนส่งประมาทเลินเล่อหรือไม่ , ผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างของผู้ทำละเมิดหรือไม่ , การขับรถกระทำในทางที่จ้างหรือไม่ เป็นประเด็นที่อยู่ในความรู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียว คือฝ่ายจำเลยหรือผู้กระทำละเมิดและผู้ประกอบการขนส่ง เป็นภาระหนักอย่างยิ่งแก่ผู้เสียหาย ทำให้เสียเปรียบในการดำเนินคดีและอาจทำให้ไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย การนำมาตรการข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้เพื่อลดข้อขัดข้องนี้ของผู้เสียหาย โดยการผลักรภาระการพินิจให้ตกแก่ฝ่ายจำเลยหรือผู้ทำละเมิดและผู้ประกอบการขนส่งนำสืบแก่ข้อสันนิษฐานในประเด็นเหล่านี้ จะลดภาระการพินิจของผู้เสียหายลง เป็นการยุติธรรมต่อฝ่ายผู้เสียหายซึ่งไม่ได้เป็นผู้ทราบข้อเท็จจริงเหล่านั้น และด้วยเหตุที่ฝ่ายผู้ขับรถขนส่งซึ่งเป็นผู้ทำละเมิดและผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้าง เป็นฝ่ายที่ทราบถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ได้เป็นอย่างดีจึงสมควรเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบ เพื่อให้เป็นการสะดวกในการดำเนินคดี ใช้เวลาในการพิจารณาคดีน้อยลง เสียค่าใช้จ่ายน้อยลง และอาจทำให้ผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยได้รับการค่าสินไหมทดแทนได้เร็วขึ้น นอกจากนี้แล้วเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายทางเศรษฐกิจสังคมของรัฐ นโยบายของรัฐต้องการที่จะคุ้มครองผู้ที่ประสพภัยจากรถให้ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้อย่างทันท่วงที และครอบครัวมีค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในระหว่างที่ผู้ประสพภัยรักษาพยาบาลอยู่ ลดความเดือดร้อนของผู้เสียหายและครอบครัวของเขาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประสพภัยเป็นผู้ที่หารายได้ให้กับครอบครัว หากผู้ประสพภัยเหล่านี้ไม่ได้รับการรักษาพยาบาลหรือการช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที อาจทำให้ผู้นั้นเสียชีวิตหรือตกเป็นผู้พิการทุพพลภาพอย่างถาวรยังผลให้เกิดความเสียหายต่อครอบครัวของเขาเหล่านั้น และต่อสังคมโดยรวม ตกเป็นภาระของครอบครัวและรัฐที่จะต้องดูแลผู้พิการทุพพลภาพหรืออาจเกิดปัญหาสังคมตามมาอีกหลายประการอันเนื่องจากสาเหตุนี้ ดังนั้นหากรัฐสามารถ

ทำให้ผู้ที่ประสบภัยได้รับการชดใช้เยียวยาได้อย่างทันท่วงที และในจำนวนที่เพียงพอต่อความจำเป็นเพื่อใช้ในการรักษาพยาบาลแล้ว รัฐจะลดภาระที่จะต้องดูแลผู้พิการทุพพลภาพและปัญหาสังคม ลดการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าได้ สังคมก็จะมีความสุข มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และรัฐไม่ต้องเสี่ยงงบประมาณแผ่นดินเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาค่าที่จะเกิดขึ้น ทั้งยังสามารถนำงบประมาณไปใช้ในส่วนอื่นได้

1.2 หลักในการกำหนดข้อสันนิษฐาน

การกำหนดข้อสันนิษฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ได้อธิบายว่าการกำหนดข้อสันนิษฐานอันเป็นโทษแก่จำเลยกระทำได้โดยชอบเพียงแต่กำหนดขอบเขตไว้ว่า กฎหมายจะกำหนดข้อสันนิษฐานความผิดของบุคคลได้ ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์อย่างสมเหตุสมผล (rational connection) ระหว่างข้อเท็จจริงที่ต้องการพิสูจน์กับข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐาน³ ความสัมพันธ์อย่างสมเหตุสมผลนั้นหมายถึงว่า เมื่อมีข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานเกิดขึ้นแล้ว จะมีความเป็นไปได้มากกว่า (เป็นไปได้) ที่ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานจะเกิดขึ้น⁴

เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการกำหนดข้อสันนิษฐานไม่ได้อยู่บนหลักเดียว แต่ประกอบไปด้วยหลักหลายประการรวมกัน ตามปกติแล้วการกำหนดข้อสันนิษฐานไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ (probability) ในการดำเนินคดีเท่านั้น แต่รวมถึงความแตกต่างโดยธรรมชาติในการพิสูจน์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย นอกจากนี้แล้วเหตุผลอื่นที่จะต้องนำมาพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดข้อสันนิษฐานคือ ความยุติธรรม ผลของความไม่เสมอภาคกันจากการที่คู่ความฝ่ายหนึ่งเข้าถึงพยานหลักฐานในการพิสูจน์ได้ดีกว่าอีกฝ่าย เช่นในข้อสันนิษฐานที่เป็นกฎหมายระหว่างผู้ขนส่งหลายช่วงติดต่อกัน จะถูกสันนิษฐานว่าความเสียหายได้เกิดขึ้นในช่วงของผู้ขนส่งรายสุดท้ายเมื่อผู้ส่งได้พิสูจน์ว่าเขาได้ส่งมอบสินค้าแก่ผู้ขนส่งรายแรกในสภาพที่สมบูรณ์ และรับสินค้าจากผู้ขนส่งรายสุดท้ายในสภาพที่ชำรุดเสียหาย⁵ และตามนโยบายทางสังคมและเศรษฐกิจที่ศาลมีความโน้มเอียงต้องการที่จะให้มีการได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน เพื่อเป็นการลดความเสีย

³ Tot v. United States 319 U.S. 437 (1945)

⁴ Turner v. United 1970.

⁵ Chicago & North Western co. v. C.C. Whitenack Products Co. , 258 U.S. 369 1922.

เปรียบของฝ่ายตรงข้าม และยังไปกว่านั้นเหตุผลที่กำหนดข้อสันนิษฐานนั้นจะผูกพันใกล้ชิดกับกฎหมายสารบัญญัติ จะเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดภาระการพิสูจน์⁶

ได้มีตัวอย่างเหตุผลของการกำหนดข้อสันนิษฐานไว้หลายประการ เช่น ในกรณีที่โจทก์ได้รับบาดเจ็บจากความประมาทเลินเล่อของรถยนต์ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่จะต้องพิสูจน์ โจทก์อาจมีข้อสันนิษฐานที่เป็นประโยชน์ในการโต้แย้งต่อจำเลยที่ไม่ได้ขับรถยนต์ ถ้าโจทก์ค้นพบทางที่จะพิสูจน์ความเป็นตัวแทน โดยพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นเจ้าของรถยนต์ โจทก์อาจรักษาข้อสันนิษฐานที่เป็นประโยชน์ของตนไว้ได้ในประเด็นที่ว่า ผู้ขับรถได้กระทำในขอบเขตที่จ้างและอยู่ในธุรกิจของจำเลย⁷ แต่ในบางรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาในกรณีเช่นนี้ โจทก์จะต้องพิสูจน์ไม่ใช่เพียงแต่ความเป็นเจ้าของรถ เพื่อให้ได้รับประโยชน์ของข้อสันนิษฐาน แต่จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ขับรถนั้นถูกจ้างโดยจำเลยด้วย⁸ ในรัฐที่ได้บัญญัติความรับผิดชอบของผู้เป็นเจ้าของรถในการกระทำของผู้ขับรถที่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ ถ้าโจทก์สามารถพิสูจน์ความรับผิดชอบนี้ได้ โดยการพิสูจน์ถึงความเป็นเจ้าของรถเท่านั้น โจทก์อาจรักษาประโยชน์จากข้อสันนิษฐานว่า ผู้ที่ขับรถได้กระทำไปโดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของโดยการพิสูจน์แสดงถึงความเป็นเจ้าของเท่านั้น⁹ ในบางรัฐโจทก์ไม่เพียงแต่ต้องพิสูจน์ความเป็นเจ้าของ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน แต่จะต้องพิสูจน์ว่ามีความสัมพันธ์เป็นพิเศษระหว่างผู้ขับรถกับจำเลย¹⁰ เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังข้อสันนิษฐานนี้คือ ความเป็นไปได้ (probability) ความยุติธรรมในการเข้าถึงพยานหลักฐานได้ดีกว่าของจำเลย (fairness in the light of defendant's superior access to the evidence) และนโยบายทางสังคม (social policy) เพื่อเป็นการสนับสนุนความปลอดภัย โดยการขยายขอบเขตความรับผิดชอบของเจ้าของรถในความบาดเจ็บที่มีสาเหตุจากรถยนต์นั้น¹¹

ดังนั้นการที่จะกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องประกอบด้วยเหตุผลหลายๆ ประการ เนื่องจากผลของการเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายนั้นจะ

6 Edward W. Cleary, Mc Cormick on Evidence 3rd. ed. (St. Paul Minnesota : West Publishing Co. Ltd., 1984) p. 968-969.

7 Malone v. Hanna , 275 Ala. 534 , 156 So. 2d 626 (1963)

8 Howell v. Olson , 452 P. 2d 768 Okl. (1969)

9 Mckirchy v. Ness , 256 Iowa 744 , 128 N.W. 2d 910 (1964)

10 Chistiansen v. Hilber , 282 Mich. 403 , 276. N.W. 495 (1937)

11 Edward W. Cleary, Mc Cormick on Evidence , p. 970.

มีผลต่อการกำหนดภาระการพิสูจน์ของคู่ความในคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีแพ่ง ในความผิดลักษณะละเมิดที่ผู้เสียหายหรือโจทก์ได้ทำการฟ้องร้องทั้งผู้ขับรถขนส่งผู้ทำละเมิดและผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้างให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้กับตน ในประเด็นที่ผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยจะต้องนำสืบหรือมีภาระการพิสูจน์ ได้แก่ ประเด็นผู้ขับรถเป็นผู้กระทำละเมิดหรือไม่ ผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างของผู้ขับรถหรือไม่ การขับรถขนส่งนั้นได้กระทำไปในทางการที่จ้างหรือไม่ ซึ่งเป็นประเด็นที่นำสืบได้ยากและมีพยานหลักฐานน้อย หรือมีแต่ไม่มีน้ำหนัก เนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยหรือผู้ต้องรับผิดเข้าถึงพยานหลักฐานได้ง่ายกว่าฝ่ายโจทก์ผู้เสียหาย เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียว การขับรถนั้นเป็นละเมิดหรือไม่ฝ่ายผู้ขับรถเท่านั้นที่จะทราบ และผู้ขับรถเป็นลูกจ้างของผู้ประกอบการขนส่งหรือไม่ ในขณะที่กระทำละเมิดนั้นผู้ขับรถขนส่งได้กระทำไปในทางการจ้างหรือไม่นั้น ฝ่ายผู้ขับรถขนส่งและผู้ประกอบการขนส่งเท่านั้นที่ทราบ เพื่อให้การดำเนินคดีง่ายสะดวกขึ้นและเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัย โดยกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาใช้ในกรณีดังกล่าวนี้ และเพื่อสนองนโยบายของรัฐในทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่ต้องการให้ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่ตนได้รับโดยเร็วและเป็นจำนวนที่เหมาะสมกับความเสียหายที่ได้รับ

- ในประเด็นผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างหรือไม่และเป็นการกระทำในทางการที่จ้างหรือไม่

เนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียว ผู้เสียหายเสียเปรียบในการดำเนินคดีที่จะต้องมีการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงที่จำเลยหรือผู้ประกอบการขนส่งเข้าถึงพยานหลักฐานได้ง่ายกว่า ทำให้ผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยตกเป็นผู้มีภาระหนักในการพิสูจน์ และตามปกติธรรมดาการดำเนินกิจการขนส่งย่อมต้องอาศัยลูกจ้างเพื่อทำหน้าที่ต่างๆในกิจการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ขับรถ หรือทำหน้าที่ยกของ หรือหน้าที่อื่นๆ เพราะผู้ประกอบการขนส่งไม่สามารถที่จะกระทำหน้าที่ต่างๆ ได้เองทั้งหมด จึงจำเป็นต้องมีลูกจ้าง เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ว่าผู้ที่เป็นผู้ขับรถขนส่งซึ่งเป็นผู้ทำละเมิดจะเป็นลูกจ้างของผู้ประกอบการขนส่งที่เป็นเจ้าของรถที่ใช้ในการขนส่งคันเกิดเหตุ นั้น มีความเป็นไปได้อย่างมาก ข้อเท็จจริงนี้มีความเป็นไปได้มากกว่าที่จะเป็นไปได้ เพราะหากมิใช่ลูกจ้างของผู้ประกอบการขนส่งแล้วคงจะไม่สามารถนำรถออกไปขับได้ โอกาสที่จะไม่ได้เป็นลูกจ้างมีน้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามก็อาจจะมีโอกาสที่ผู้ขับรถอาจจะมีได้เป็นลูกจ้างของผู้ประกอบการขนส่ง การกำหนดข้อสันนิษฐานจึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการขนส่งโต้แย้งคัดค้านได้

การกำหนดข้อสันนิษฐานในกรณีที่เกิดความเสียหายจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง โดยกำหนดในลักษณะว่า ถ้าปรากฏว่ารถคันที่ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นรถยนต์ของผู้ประกอบการขนส่งที่ใช้ในการขนส่ง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ประกอบการขนส่งนั้นเป็นนายจ้าง และเป็นการกระทำในทางการที่จ้าง ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่ไม่เด็ดขาดสามารถที่จะโต้แย้งคัดค้าน ผู้ประกอบการขนส่งมีโอกาสที่จะโต้แย้งคัดค้านในข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตามกฎหมายได้ กล่าวคือสามารถนำสืบพยานหลักฐานเพื่อหักล้างว่าตนมิได้เป็นนายจ้างของผู้ขับรถที่กระทำละเมิดหรือผู้ขับรถขนส่งไม่ได้กระทำในทางการที่จ้างได้ ซึ่งจะทำได้ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นในฐานะเป็นนายจ้างที่ต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้างของตน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 การกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งเป็นเจ้าของรถที่ใช้ในการขนส่งในกรณีนี้ให้รวมถึงผู้เช่าซื้อรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งด้วย เนื่องจากในปัจจุบันมีระบบการให้สินเชื่อกันอย่างกว้างขวางเพื่อให้ครอบคลุมในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเป็นผล เพราะผู้ใช้ประโยชน์จากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งก็คือผู้เช่าซื้อ

เหตุผลที่ให้ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้างรับผิดชอบในผลละเมิดที่เกิดขึ้นจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง เป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าความรับผิดชอบของนายจ้างเป็นการทดแทนความเสียหายได้อย่างแท้จริงและไม่ได้อยู่บนฐานความผิดของตนเอง นายจ้างถูกฟ้องให้รับผิดชอบจากการไม่ระมัดระวังในการเลือกลูกจ้างและการจ้างลูกจ้าง¹² เพราะนายจ้างเป็นผู้ได้ประโยชน์จากการกระทำของลูกจ้างผู้ขับรถยนต์ และเป็นผู้เลือกลูกจ้างเอง นายจ้างจึงมีหน้าที่จะต้องระมัดระวัง (duty of care) และอยู่ในฐานะที่จะลดอุบัติเหตุลงได้ จากการบริหารและการควบคุมดูแลลูกจ้างของตนอย่างมีประสิทธิภาพ¹³ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากการที่เลือกลูกจ้างไม่เหมาะสมหรือขาดการควบคุมลูกจ้าง จึงเป็นการสมควรที่จะให้นายจ้างร่วมรับผิดชอบในการทำละเมิดของลูกจ้าง และตามนโยบายของรัฐ (public policy) ในการให้มีผู้ร่วมรับผิดชอบในการกระทำละเมิด เพื่อคุ้มครองความเสียหายที่กระทบกระเทือนจากการกระทำของบุคคลอื่น ให้มีผู้ชดเชยค่าเสียหายนั้น และที่สำคัญนายจ้างเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายได้ดีกว่าผู้ทำละเมิดซึ่งเป็นเพียงลูกจ้าง

12 John G. Fleming , The Law of Torts 6th. ed. (Sydney : The Law Book co ltd. , 1983) p. 340.

13 Ibid , p. 339.

การกำหนดให้สันนิษฐานว่า ผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างและเป็นการกระทำในทางที่จ้างนั้น เพื่อให้ผู้ประกอบการขนส่งรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้างผู้ขับรถขนส่งได้ตามหลักกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้แล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ นอกจากเหตุผลเรื่องของการดำเนินคดีที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยแล้ว ผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ขับรถขนส่ง เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งของตน ผู้ประกอบการขนส่งจึงควรที่จะรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันนี้การประกอบการขนส่งเป็นธุรกิจที่เป็นบริการสาธารณะมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก โดยเฉพาะเป็นการขนส่งวัตถุอันตรายแล้วยิ่งจะก่อความเสียหายได้มากและเป็นบริเวณกว้าง ดังนั้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งจึงต้องมีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีผู้ชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง และผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดในการที่รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

เนื่องจากผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ดีที่สุดในการควบคุมดูแลลูกจ้างของตนหรือผู้ที่ทำหน้าที่ขับรถรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง มีอำนาจบังคับบัญชาเต็มที่ เมื่อผู้ประกอบการขนส่งมิได้ควบคุมดูแลลูกจ้างหรือเลือกลูกจ้างที่ไม่เหมาะสมหรือไม่มีคุณภาพเข้าทำงานให้กับตนแล้ว ถือเป็นการกระทำที่ขาดความระมัดระวังในหน้าที่ของตน และจากสถิติการเพิ่มขึ้นของอุบัติเหตุ ส่วนหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากผู้ขับรถเสพยาเมาหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ที่ออกจิตและประสาท ซึ่งได้มีการใช้ยาประเภทนี้กันแพร่ระบาดเป็นอันมาก¹⁴ และจากการตรวจสอบผู้ขับรถขนส่งในแต่ละจังหวัดปรากฏพบผู้ที่ใช้ยาประเภทนี้อยู่เป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียว ตัวอย่างเช่น ในจังหวัดเชียงรายได้ทำการตรวจสอบสารในร่างกายของผู้ขับรถขนส่งจำนวน 768 คน พบในเบื้องต้นว่ามีผู้มีสารแอมเฟตามีนหรือยาม้าอยู่ในร่างกายจำนวน 301 คน หรือจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำการตรวจสอบสารในร่างกายจำนวน 117 คน พบในเบื้องต้นว่าเป็นผู้ที่มี

14 มีจำนวนผู้ที่ติดสารเสพติดประเภทแอมเฟตามีนหรือยาม้าเป็นจำนวนประมาณ 2.6 แสนคน ของจำนวนผู้ที่ติดยาทั้งหมด 1.27 ล้านคน และนับวันจะมีมากขึ้น เป็นสถิติจากฝ่ายแผนงานเศรษฐกิจ รายสาขา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) จากมติชนสุดสัปดาห์ อังคารที่ 22 สิงหาคม 2538 ปีที่ 15 ฉบับที่ 783 หน้า 29

สารจำพวกนี้อยู่ในร่างกายจำนวน 52 คน¹⁵ เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามีผู้ใช้สารประเภทนี้เป็นจำนวนมาก และการควบคุมของหน่วยงานของรัฐเป็นไปในลักษณะปราบปรามมากกว่าที่จะเป็นการป้องกันมิให้เกิดการใช้สารดังกล่าวนี้ การตรวจสอบจะเป็นไปตามนโยบายของแต่ละจังหวัดว่าจะทำการตรวจสอบในเวลาใดและในช่วงใดเป็นคราวๆ ไป ดังนั้นผู้ที่ทำควบคุมผู้ขับรถได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดคือนายจ้างหรือผู้ประกอบการขนส่ง เพราะเป็นผู้ที่คัดเลือกหรือจ้างบุคคลที่จะเข้ามาทำงาน สามารถที่จะคัดเลือกลูกจ้างที่มีคุณภาพหรือมีคุณสมบัติที่ดีเหมาะสมกับการทำหน้าที่ขับรถที่ใช้ในการขนส่ง ที่จะต้องรับผิดชอบต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้โดยสารหรือสินค้าของผู้ส่ง หรือแม้แต่นักพลภายนอกที่มีได้เป็นผู้ให้บริการขนส่งแต่อาจถูกทำให้เสียหายจากการขนส่งได้ นอกจากนี้แล้วยังต้องรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของผู้ประกอบการขนส่ง คือ รถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งซึ่งมีราคาสูง ดังนั้นหากเกิดความเสียหายขึ้นย่อมมีผลกระทบต่อทุกฝ่าย การควบคุมของนายจ้างหรือผู้ประกอบการจะช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าวได้อย่างมาก ในการคัดเลือกลูกจ้างจะต้องเลือกผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงมีประวัติการทำงานที่ดี มีคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น ได้รับใบอนุญาตขับรถมาแล้วเป็นเวลา 5 ปี มีประสบการณ์ในการขับรถ เป็นต้น เมื่อได้มีการกำหนดข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างและกระทำในทางการที่จ้าง ซึ่งจะมีผลให้นายจ้างมีภาระการพิสูจน์ และอาจทำให้ต้องรับผิดได้ง่ายขึ้นหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งของตน จะมีผลให้ผู้ประกอบการขนส่งเข้มงวดหรือกดดันควบคุมดูแลลูกจ้างมากขึ้น มีความระมัดระวังมากขึ้น เพราะหากเกิดความเสียหายขึ้นตนอาจต้องรับผิดในความเสียหายนั้นซึ่งจะมีจำนวนมากกว่าที่จะต้องใช้จ่ายในการควบคุมหรือจ้างลูกจ้างที่มีคุณภาพ

อาจสรุปได้ว่าการกำหนดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างและเป็นการกระทำในทางการที่จ้าง หากปรากฏว่าเป็นรถที่เคยใช้ในการขนส่งและผู้ประกอบการขนส่งเป็นเจ้าของ มีเหตุผลหลายประการคือ เพื่อความยุติธรรมในการดำเนินคดี ให้สามารถดำเนินคดีได้เร็วขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดความเสียหายเปรียบของคู่ความฝ่ายที่ไม่สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานได้โดยง่าย เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายทางสังคมและเศรษฐกิจของรัฐ และการกำหนดข้อสันนิษฐานในลักษณะเช่นนี้ มิได้สร้างความไม่เป็นธรรมต่อผู้

15 เป็นผลการรายงานของแต่ละจังหวัดที่ได้ทำการตรวจสอบสารประเภทแอมเฟตามีนหรือยาบ้าของผู้ขับรถที่ใช้ในการขนส่งในขณะปฏิบัติหน้าที่ โดยแจ้งแก่กองตรวจการกรมการขนส่งทางบก เป็นรายงานของปี 25537

ประกอบการขนส่ง เพราะข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่ไม่เด็ดขาด ผู้ประกอบการขนส่งสามารถนำพยานหลักฐานต่างๆ มาสืบแก้หรือหักล้างข้อสันนิษฐานนั้นได้ นอกจากนี้ผู้ประกอบการขนส่งเองก็เป็นผู้ที่ทราบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ดี จึงไม่เป็นภาระหนักแก่ผู้ประกอบการขนส่งแต่อย่างใด และที่สำคัญการกำหนดข้อสันนิษฐานนี้มีความเป็นไปได้มากกว่าที่จะเป็นไปได้ในแง่ที่ว่า ผู้ขับรถขนส่งเป็นลูกจ้างของผู้ประกอบการขนส่ง

- ในประเด็นผู้ขับรถขนส่งเป็นผู้กระทำละเมิดหรือไม่

ภาระการพิสูจน์ของโจทก์ในคดีละเมิดการพิสูจน์ว่าจำเลยประมาทเลินเล่อหรือไม่ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ยากแก่การพิสูจน์ เนื่องจากการพิสูจน์ว่าประมาทเลินเล่อหรือไม่ต้องนำสืบว่าจำเลยไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างไรจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น เป็นเรื่องที่อยู่ในความรู้เห็นของจำเลยเท่านั้น รถที่ใช้ในการขนส่งคันก่อเหตุก็อยู่ในความควบคุมของจำเลยหรือผู้ขับรถขนส่ง ผู้เสียหายไม่มีโอกาสทราบได้เลยว่าเหตุเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อหรือไม่ แม้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีบทบัญญัติให้ผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจากรถที่ใช้ในการขนส่ง ไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ในประเด็นที่ว่าผู้ขับรถขนส่งประมาทเลินเล่อหรือไม่ เพราะกฎหมายได้กำหนดให้ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลรถยนต์ที่กำลังเดินเครื่องจักรกลอยู่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์นั้นโดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ตามมาตรา 437 และถือเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่ได้แย้งได้ แต่อย่างไรก็ตาม หลักนี้ไม่สามารถใช้ในกรณีนี้ที่คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างเป็นผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลรถ เพราะต่างก็ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานทั้งสองฝ่าย ส่วนผู้ที่ได้รับความเสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกสามารถใช้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานหรือความรับผิดชอบเด็ดขาดนี้ได้ สำหรับผู้ที่เป็นผู้โดยสารในรถยนต์ในกรณีที่เป็นการชนกันของรถยนต์ทั้งสองฝ่าย ก็ควรที่จะให้ผู้โดยสารในรถยนต์ทั้งสองคันสามารถใช้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายนี้ได้ด้วย เพราะผู้โดยสารมิได้เป็นผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งหรือเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการใช้รถยนต์แต่อย่างใด ผู้ที่ใช้รถยนต์ที่แท้จริงก็คือผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากใช้รถหรือผู้ขับรถขนส่งซึ่งเป็นผู้ครอบครองรถยนต์ และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบัญญัติมาตรานี้ ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากรถควรเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้รถยนต์ของตน เพราะหากให้ผู้โดยสารในรถต้องดำเนินคดีเรียกร้องค่าเสียหายโดยอาศัยมาตรา 420 ซึ่งทำให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ ยากแก่การนำสืบและอาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหาย

ในต่างประเทศได้มีหลัก Res Ipsa Loquitur เป็นหลักในกฎหมายคอมมอนลอว์ ที่นำมาใช้เพื่อการสืบหาตัวผู้กระทำผิดในคดีละเมิดว่าประมาทเลินเล่อหรือไม่ เมื่อลักษณะ

ของความเสียหายเกิดขึ้นในสภาพที่ตามปกติแล้วถ้าจำเลยไม่ประมาทเลินเล่อความเสียหายจะไม่เกิดขึ้น และการที่ให้จำเลยเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์เพราะจำเลยเป็นผู้ควบคุมสิ่งก่ออันตรายย่อมพึงข้อเท็จจริงได้ในเบื้องต้น (prima facie) ว่าจำเลยประมาทเลินเล่อในการควบคุมจนทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น ได้มีคำตัดสินของหัวหน้าผู้พิพากษาของศาลในประเทศอังกฤษได้กล่าวในคดี Scott v. London and St. Katherine's Docks Co, 1865 ได้สรุปว่า พยานหลักฐานที่สมเหตุผลในการพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อนั้นเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ อย่างไรก็ตามในคดีที่จำเลยหรือลูกจ้างของจำเลยเป็นผู้ควบคุมจัดการสิ่งของที่ก่ออุบัติเหตุ ซึ่งตามสภาพปกติจะไม่ก่ออุบัติเหตุขึ้นหากผู้ควบคุมจัดการได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเหมาะสม และจำเลยเองก็มิได้นำสืบให้เห็นเป็นอย่างอื่นแล้ว ย่อมจะต้องถือว่าพยานหลักฐานที่สมเหตุผลว่า อุบัติเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่อของจำเลยนั่นเอง การจะนำหลักนี้มาใช้ จะต้องเป็นลักษณะที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั่นเองย่อมชัดแจ้งอยู่ในตัวหรือเป็นพยานอยู่ในตัวว่าจำเลยเป็นผู้ประมาทเลินเล่อ เช่น รถยนต์วิ่งขึ้นมาชนคนที่ทางเท้า หรือรถยนต์วิ่งข้ามเส้นทางเดินรถแล้วมาชนกัน ย่อมเป็นการแสดงอยู่ในตัวว่าผู้ขับรถคนนั้นประมาทเลินเล่อ ความเสียหายจะไม่เกิดขึ้นหากผู้ขับรถไม่ประมาท ถ้าผู้เสียหายสามารถแสดงให้เห็นพฤติการณ์เช่นนั้นได้ ภาระการพิสูจน์จะตกสู่จำเลยที่จะต้องนำสืบแก้ไขหักล้างว่าตนไม่ได้ประมาทอย่างไร เป็นการอ้างที่ผิดไปจากพฤติการณ์ปกติธรรมดา หรือการที่ลูกจ้างนำรถของนายจ้างออกไปใช้และเกิดความเสียหายขึ้น โดยนายจ้างอ้างว่าลูกจ้างได้ลอบเอารถไปใช้ในกิจธุระส่วนตัวของลูกจ้าง เมื่อปรากฏว่าลูกจ้างเป็นผู้ขับรถชนผู้เสียหาย ตามปกติธรรมดาแล้วลูกจ้างมีหน้าที่ขับรถยนต์ของนายจ้างเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง เป็นไปในทางการที่จ้าง เมื่อนายจ้างอ้างเป็นอย่างอื่นให้ผิดไปจากปกติธรรมดาของเหตุการณ์นายจ้างมีภาระการพิสูจน์นำสืบตามที่ตนอ้าง

หลัก Res Ipsa Loquitur เป็นข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริง ในศาลไทยมักจะใช้ในลักษณะว่าเป็นการกล่าวอ้างพฤติการณ์ที่ผิดไปจากปกติธรรมดา ผู้ที่อ้างต้องมีภาระการพิสูจน์¹⁶ การนำหลัก Res Ipsa Loquitur มาใช้ในคดีละเมิดเกี่ยวกับรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยในการนำสืบประเด็นว่าประมาทเลินเล่อหรือไม่ เพราะผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจะไม่ต้องนำสืบว่าผู้ขับรถประมาทเลินเล่อหรือไม่ เพียงแต่นำสืบให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์จะไม่เกิดขึ้น หากผู้ขับรถไม่ประมาทเลินเล่อ กล่าวคือการขับรถตามปกติธรรมดาอย่างที่ใช้ความระมัดระวังควบคุมรถให้ดีแล้ว จะไม่เกิดความเสียหายขึ้น แต่การจะใช้หลักดังกล่าวได้จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขดังนี้ คือ จะต้องมิใช่เรื่องปกติธรรมดาที่เกิด

16 คำพิพากษาฎีกาที่ 1206/2500 , คำพิพากษาฎีกาที่ 445/25120

ขึ้นได้โดยปราศจากความประมาทเลินเล่อของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ตัวแทนหรือสิ่งที่อยู่ในความควบคุมของตนโดยลำพังได้ก่อความเสียหายขึ้น และจะต้องมิใช่การกระทำโดยสมัครใจของผู้เสียหาย เป็นผู้มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย นอกจากนี้แล้วยังเป็นเรื่องที่อยู่ในความรู้เห็นของอีกฝ่าย หรือเข้าถึงพยานหลักฐานได้ง่ายกว่าอีกฝ่าย เป็นวิธีการนำสืบที่ง่ายกว่า และอาจสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้เสียหายซึ่งมิได้เป็นผู้ที่รู้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้น

1.3 ผลของการกำหนดข้อสันนิษฐาน

ผลของการกำหนดข้อสันนิษฐานจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัย เป็นผลให้ลดภาระการพิสูจน์ในประเด็นที่ผู้ประกอบการเป็นนายจ้างหรือไม่ และประเด็นการละเมิดกระทำในทางการที่จ้างหรือไม่ โดยผู้เสียหายจะมีภาระการพิสูจน์นำสืบแต่เพียงว่าผู้ประกอบการขนส่งเป็นเจ้าของรถคันก่อเหตุและรถคันดังกล่าวเป็นรถที่เคยใช้ในการขนส่งของผู้ประกอบการขนส่ง ซึ่งกระทำได้ง่ายกว่าการพิสูจน์ถึงความเป็นนายจ้างของผู้ขับรถและเป็นการกระทำในทางการที่จ้าง เพราะพยานหลักฐานหาได้ยากและเป็นข้อเท็จจริงที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียว แม้ว่าจะมีหลักฐานจากสมุดประจำรถที่มีรายละเอียดที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้ใดเป็นผู้ทำหน้าที่ในการขับรถ และทำการขับรถในเวลาใด สถานที่ใด เพื่อใช้ในการอ้างว่าผู้ขับรถที่กระทำละเมิดนั้นเป็นลูกจ้างและกระทำในทางการที่จ้าง เป็นหลักฐานที่ผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้ทำขึ้นเก็บไว้ประจำรถ ในทางกฎหมายลักษณะพยานแล้วหลักฐานชิ้นนี้เป็นคำรับนอกศาลของผู้ประกอบการขนส่ง เป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งเท่านั้น ผู้ประกอบการขนส่งสามารถนำสืบหักล้างได้น่าหนักในพยานหลักฐานมีน้อย ดังนั้นหากมีข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้าง และกระทำในทางการที่จ้างแล้ว ย่อมเป็นการรับฟังเป็นยุติได้ในเบื้องต้นจนกว่าจะมีการพิสูจน์เป็นอย่างอื่น ผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจะได้รับประโยชน์จากการสันนิษฐานนี้ ไม่ต้องนำสืบประเด็นทั้งสองซึ่งเป็นประเด็นที่ปกติแล้วผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยมีภาระการพิสูจน์และเป็นภาระอันหนักยิ่ง เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียวคือฝ่ายผู้ประกอบการขนส่ง การแสวงหาพยานหลักฐานและการนำสืบจึงกระทำได้ยาก

ผลอีกประการหนึ่งของการกำหนดข้อสันนิษฐานนี้ก็คือ จะมีผลทำให้ผู้ประกอบการขนส่งเพิ่มความรับผิดชอบหรือการระมัดระวังในการประกอบการหรือในการดำเนินการธุรกิจการขนส่งของตนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของผู้ขับรถที่ใช้ในการขนส่งที่จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ ไม่เป็นผู้ที่ใช้สารเสพติดหรือสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ และในด้านของสภาพรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งจะต้องมีสภาพที่เหมาะสมแก่การใช้งาน มีความมั่นคงแข็งแรง ได้

รับการตรวจตราและซ่อมแซมบำรุงรักษาอยู่เสมอ หรือในด้านการจัดการในการประกอบ การขนส่งที่จะต้องมั่นใจว่าจะเกิดความปลอดภัย ในแง่ของการบรรทุก การจัดวาง จำนวน เทียบของการเดินรถ มิฉะนั้นหากเกิดความเสียหายขึ้นจากการขนส่งของตนแล้ว ผู้ประกอบการ การขนส่งอาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งของตนได้ ถ้าผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยสามารถนำสืบได้ว่าผู้ประกอบการขนส่งเป็นเจ้าของรถยนต์หรือเป็น ผู้เช่าซื้อรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง และรถคันที่ก่อความเสียหายนั้นเป็นรถที่ใช้ในการขนส่งของผู้ ประกอบการขนส่ง ซึ่งการนำสืบในข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานนี้ไม่ยากนัก โดย อาศัยทะเบียนรถยนต์คันเกิดเหตุที่จะนำไปสู่ข้อเท็จจริงที่ว่าใครเป็นเจ้าของได้ แม้ว่าทะเบียนรถ จะมิได้เป็นเอกสารที่แสดงกรรมสิทธิ์ก็ตาม แต่เป็นเอกสารที่มีรายการที่ระบุชื่อผู้เป็นเจ้าของรถ อันเป็นพยานหลักฐานที่แสดงว่าผู้ใดเป็นเจ้าของอย่างหนึ่งอันเป็นเอกสารทางทะเบียนที่เป็น เอกสารมหาชน ซึ่งมีข้อสันนิษฐานไว้ว่าแท้จริงและถูกต้องจนกว่าจะมีการพิสูจน์เป็นอย่างอื่น

แต่อย่างไรก็ตามได้มีการกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ เกิดขึ้นจากวัตถุอันตรายที่อยู่ในความครอบครองของตน ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 63¹⁷ เป็นความรับผิดเด็ดขาดที่ได้แย้งได้ โดยมีข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ ประกอบการขนส่ง กล่าวคือ ผู้ประกอบการขนส่งจะไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจาก วัตถุอันตรายที่ตนครอบครองต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายเอง เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวัตถุอันตราย ซึ่งเป็น อันตรายโดยสภาพ สามารถก่ออันตรายหรือความเสียหายให้กับประชาชนได้อย่างร้ายแรงและ เป็นบริเวณกว้าง เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เสียหายจากวัตถุอันตรายนั้นจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายมิได้ รับผิดชอบอย่างแน่นอน และเพื่อเป็นการเตือนหรือข่มขู่ให้ผู้ประกอบการห่วงเกรงในการที่จะ ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น มีผลทำให้ผู้ประกอบการขนส่งเพิ่มความระมัดระวังในการ ประกอบกิจการของตนมากขึ้น คัดเลือกลูกจ้างที่มีคุณภาพ ควบคุมการดำเนินการต่างๆ ในกิจ การอย่างเข้มงวดเพื่อให้มีความปลอดภัยให้มากที่สุด เสี่ยงต่อการเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

2. มาตรการทางเอกสารเพื่อการควบคุมในพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก

¹⁷ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายต้องรับผิดชอบ เพื่อการเสียหายอันเกิดแต่วัตถุอันตรายที่อยู่ในความครอบครองของตน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายเอง

ในการควบคุมเกี่ยวกับการประกอบการขนส่งตามที่ได้ศึกษาไปแล้วในบทที่ 2 และบทที่ 3 จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกได้มีมาตรฐานทางกฎหมายเพื่อควบคุมและตรวจสอบอยู่หลายประการ เช่น การควบคุมด้านการขอใบอนุญาต สภาพความมั่นคงแข็งแรงของรถที่ใช้ในการขนส่ง การปฏิบัติตามเงื่อนไขของใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ในเรื่องของการบรรทุกทุกคนโดยสารหรือสินค้า จำนวนเที่ยวของการเดินรถ จำนวนผู้ประจำรถ เป็นต้น เพื่อให้การประกอบการขนส่งเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติมิได้มีการควบคุมอย่างเคร่งครัด และมีการอนุโลมผ่อนผันให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการขนส่งอยู่เสมอ

ในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตรวจสอบที่สำคัญ คือ ใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถที่ใช้ในการขนส่ง สมุดประจำรถ ใบรายงานประวัติผู้ประจำรถ ใบกำกับสินค้าที่ทำการขนส่ง เป็นเอกสารที่ผู้ตรวจการหรือตำรวจมักจะขอเพื่อประกอบการตรวจสอบอยู่เสมอ ใบอนุญาตประกอบการขนส่งหรือใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถเป็นเอกสารที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ออกจึงมีความน่าเชื่อถือรับฟังได้ ส่วนสมุดประจำรถ ใบรายงานประวัติผู้ประจำรถ (ในที่นี้จะขอกกล่าวเฉพาะผู้ขับรถเท่านั้น) และใบกำกับสินค้า เป็นเอกสารที่เอกชนหรือผู้ประกอบการขนส่งต้องจัดทำขึ้นและส่งให้แก่กรมการขนส่ง หรือเก็บไว้ที่สถานประกอบการ เป็นหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายขนส่ง การไม่ปฏิบัติตามจะมีโทษปรับซึ่งเป็นจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ผู้ประกอบการขนส่งจะได้รับหากตนฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กำหนด เช่น หากเกิดความเสียหายขึ้นจากรถที่ใช้ในการขนส่งของตน ผู้ที่ทำหน้าที่ขับรถมิได้มีชื่อปรากฏอยู่ในสมุดประจำรถหรืออยู่ในรายงานประวัติผู้ประจำรถ หรือเป็นชื่อของบุคคลอื่นที่ไม่ได้ทำหน้าที่ขับรถ จากผลดังกล่าวทำให้ไม่พบตัวผู้ที่กระทำความเสียหายเมื่อไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดได้ การที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายย่อมไม่สามารถกระทำได้ ผู้ประกอบการขนส่งก็จะต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายจากการฟ้องร้องความผิดลักษณะละเมิด เพราะผู้ที่ทำละเมิดไม่ได้เป็นลูกจ้างและไม่ได้กระทำในทางกรที่จ้าง และแม้จะมีรายละเอียดที่สามารถระบุได้หรือชี้ชัดได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ทำหน้าที่ขับรถในเวลาที่เกิดความเสียหาย แต่เอกสารนั้นเป็นเพียงหลักฐานชิ้นหนึ่งของผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยที่จะใช้อ้างสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตนว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ขับรถที่ใช้ในการขนส่งเป็นผู้กระทำละเมิดนั้นเป็นลูกจ้างของผู้ประกอบการขนส่ง เพราะเอกสารเหล่านี้เป็นเอกสารที่ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นคู่ความฝ่ายตรงข้ามทำขึ้นและมีข้อความที่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เป็นเพียงคำรับนอกศาลของผู้ประกอบการขนส่ง มิได้เป็นหลักฐานที่น่าเชื่อหรือรับฟังเป็นยุติได้ ผู้ประกอบการขนส่งสามารถที่จะนำสืบแก้ไขได้ ซึ่งมีได้เป็นการยากลำบากแก่ผู้ประกอบการขนส่ง

ส่งแต่อย่างใดเนื่องจากเป็นข้อมูลหรือเป็นข้อเท็จจริงที่ตนเองเป็นฝ่ายที่ทราบเป็นอย่างดีอยู่แล้ว และเอกสารเหล่านี้อยู่ในความครอบครองหรือความดูแลของตน ดังนั้นหากให้มีมาตรการทางเอกสารในการจัดเก็บข้อมูลที่กรมการขนส่งต้องการเกี่ยวกับเรื่องที่สำคัญ เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ทำหน้าที่ขับรถขนส่งให้กับผู้ประกอบการขนส่ง เวลาในการทำงานของผู้ขับรถ ผู้ใดเป็นเจ้าของของรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง เป็นต้น โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งยื่นส่งประวัติผู้ประจำรถให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งทางบกรับรองความถูกต้องของเอกสารนั้น

การบัญญัติเช่นนี้จะมีผลทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้อ้างเอกสารนี้เป็นพยานหลักฐานจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนี้ ภาระการพิสูจน์ในประเด็นนี้จะลดลงไปอย่างมาก การดำเนินคดีสำหรับโจทก์จะง่ายขึ้น และจะทำให้ผู้ประกอบการขนส่งระมัดระวังในการลงรายละเอียดในเอกสารเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีผลทำให้ผู้ประกอบการขนส่งเพิ่มความระมัดระวังในการคัดเลือกลูกจ้างที่ทำหน้าที่ขับรถมากขึ้น เพราะมีหลักฐานที่โยงมาถึงตัวผู้ประกอบการขนส่งได้ง่าย และยังมีความน่าเชื่อถือมีน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลอีกด้วย

2.1 การบัญญัติให้ยื่นส่งเอกสารให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่

เอกสารที่ผู้ประกอบการขนส่งจะต้องจัดทำขึ้นได้แก่ สมุดประจำรถ ใบกำกับสินค้า และรายงานประวัติผู้ประจำรถ เป็นเอกสารที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมี วัตถุประสงค์ของการให้จัดทำ ประการแรก เพื่อให้ผู้ตรวจการหรือตำรวจที่ได้ทำการตรวจรถขนส่งต่างๆ ว่าในการบรรทุกทุกนั้นๆ ผู้ใดเป็นผู้ประกอบการขนส่งหรือเป็นพนักงานขับรถขนส่ง ผู้ประกอบการขนส่งได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้หรือไม่ หรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขใบอนุญาตประกอบการขนส่งหรือไม่ หรือตามที่ได้ลงรายละเอียดไว้ในเอกสารเหล่านั้นหรือไม่ ผู้ตรวจการหรือตำรวจสามารถทำการตรวจสอบได้ง่ายและสะดวกขึ้น ประการที่สอง เพื่อให้กรมการขนส่งทางบกเก็บข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นไว้เป็นข้อมูล ประการสุดท้าย เพื่อให้ผู้ประกอบการขนส่งจัดการต่างๆ ในการประกอบกิจการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เพราะต้องมีการรายงานแล้วเก็บไว้หรือส่งเอกสารเหล่านั้นให้ทางกรมการขนส่งทราบ แต่อย่างไรก็ตามการที่จะต้องจัดทำเอกสารเหล่านี้เป็นการลงรายละเอียดต่างๆ ตามรายการที่กรมการขนส่งเป็นผู้กำหนดขึ้น โดยแบ่งรายการให้ผู้ประกอบการขนส่งและผู้ขับรถเป็นผู้ลงรายละเอียดทุกครั้งที่ได้มีการขนส่ง และต้องจัดส่งเอกสารที่กฎหมายกำหนดให้ต้องส่งภายในเวลาที่ได้กำหนดไว้ (สมุดประจำรถไม่ต้องส่งให้กรมการขนส่งทางบกแต่ให้เก็บไว้ที่สถานประกอบการเป็นเวลา 1 ปี ส่วนประวัติผู้ประจำรถจะต้องส่งรายงานภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงรายการในประวัติผู้ประจำรถ ไม่

ว่าจะเป็นการรับเข้าทำงานหรือเลิกจ้างหรือเปลี่ยนหน้าที่ในการทำงาน สำหรับใบกำกับสินค้า ได้จัดทำขึ้นเป็น 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งให้เก็บไว้ที่สถานประกอบการขนส่งเป็นเวลา 1 ปี และอีกฉบับส่งให้กับกรมการขนส่งทางบกภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้ทำการขนส่งเสร็จสิ้น)

การจัดทำเอกสารนี้เป็นการจัดทำโดยผู้ประกอบการขนส่งและผู้ขับรถที่ใช้ในการขนส่ง เป็นการกระทำของเอกชน แม้ข้อความที่ได้ทำขึ้นได้มีการลงชื่อของผู้ประกอบการขนส่งและผู้ขับรถขนส่งไว้ก็ตาม แต่มิได้หมายความว่าข้อความในเอกสารนั้นจะต้องแท้จริงถูกต้องเสมอไป

ในกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์ได้มีการกำหนดให้มีสมุดบันทึกการขับรถ (driver logbook) โดยให้ผู้ขับรถเป็นผู้มีหน้าที่ลงรายละเอียดให้ถูกต้องชัดเจนและเก็บไว้เป็นเวลา 1 ปี ในกรณีที่ผู้ขับรถเป็นลูกจ้างให้จัดส่งสำเนาของเอกสารนี้ให้นายจ้างภายในเวลา 7 วันและให้นายจ้างเก็บไว้เป็นเวลา 1 ปี หากเจ้าหน้าที่หรือตำรวจเรียกให้แสดงเอกสารนี้ ผู้ขับรถไม่สามารถนำมาแสดงได้มีโทษ และถ้าได้ลงรายละเอียดหรือเป็นสาเหตุให้ลงรายละเอียดในสมุดบันทึกการเดินรถเป็นเท็จ หรือยินยอมให้มีการกระทำผิดนั้น เป็นความผิด ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในความผิดที่เกี่ยวกับชั่วโมงในการขับรถของผู้ขับรถขนส่ง (driving hours) ตามรายละเอียดจากสมุดบันทึกการเดินรถที่เสนอโดยเจ้าพนักงานจราจรหรือตำรวจ ถือว่าเพียงพอที่จะเป็นพยานหลักฐาน (เนื้อความในสมุดบันทึกการเดินรถ) จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์เป็นอย่างอื่น และยังถือว่าเนื้อความนั้นถูกต้องจนกว่าจะได้พิสูจน์เป็นอย่างอื่น¹⁸ นอกจากนี้ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีได้¹⁹

จากบทบัญญัติกฎหมายนี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายต้องการให้เนื้อความในสมุดบันทึกการเดินรถรับฟังเป็นพยานหลักฐาน และให้ถือว่าถูกต้องจนกว่าจะได้มีการพิสูจน์เป็นอย่างอื่น ทำให้การดำเนินคดีต่อผู้ที่กระทำความผิดเป็นไปโดยสะดวก เพราะมีพยานหลักฐานที่รับฟังได้ และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ สำหรับประเทศไทยเอกสารเหล่านี้เป็นเพียงหลักฐานชั้นหนึ่งซึ่งในทางกฎหมายพยานหลักฐานถือว่าเป็นคำรับนอกศาล เป็นเอกสารที่ฝ่ายโจทก์นำมาใช้เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตนว่าจำเลยได้กระทำความผิดอย่างไรขัดต่อกฎหมายอย่างไร และไม่มีข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย หรือให้ถือว่าเป็นเอกสารที่ถูกต้องหรือให้รับฟังได้จนกว่าที่จะมีการพิสูจน์เป็นอย่างอื่น จึงทำให้เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อย และจำเลยหรือผู้ประกอบการขนส่งหรือผู้ขับรถขนส่งนำพยานหลักฐานเข้าสืบหักล้างได้ ตามมาตรา 95 ประมวลกฎหมายวิธี

18 Transport Act 1992 section 70D

19 Transport Act 1993 section 196A

พิจารณาความแพ่ง ดังนั้นหากสามารถทำให้เอกสารดังกล่าวรับฟังได้หรือให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าถูกต้องแท้จริง จะมีผลต่อการควบคุมตรวจสอบผู้ประกอบการขนส่ง ผู้ขับรถที่ใช้ในการขนส่ง และเป็นประโยชน์ต่อใจทุกทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นผู้จัดทำเอกสารเหล่านั้น จัดส่งให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนรับรองเอกสารดังกล่าวว่าเป็นข้อความที่แท้จริงและถูกต้อง

2.2 ผลของการรับรองถูกต้องของพนักงานเจ้าหน้าที่

การรับรองถูกต้องของพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งทางบกในเอกสารที่ผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้จัดทำขึ้น จะมีผลทำให้เอกสารนั้นเป็นเอกสารมหาชน ตามความหมายของเอกสารมหาชนเป็นเอกสารที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นหรือรับรอง หรือสำเนาอันรับรองถูกต้องแห่งเอกสารนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้อง เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่ถูกอ้างจากเอกสารนั้นต้องนำสืบความไม่บริสุทธิ์หรือความไม่ถูกต้องแห่งเอกสาร เพราะหากให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งรับรองว่าเอกสารที่ผู้ประกอบการขนส่งได้จัดทำขึ้น และได้ยื่นส่งมานั้น มีเนื้อความถูกต้องตรงตามความเป็นจริง อันจะทำให้มีผลในทางกฎหมาย และเป็นประโยชน์แก่ใจทุกอย่างยิ่ง เพราะพยานเอกสารนี้จะป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือและมีน้ำหนัก ผู้อ้างเอกสารนั้นจะได้รับประโยชน์ในเชิงคดี การแสวงหาพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือกระทำได้ไม่ยาก เพราะได้มีเก็บไว้เป็นหลักฐานอยู่ในหน่วยงานของราชการ ผู้ที่ต้องการอ้างหลักฐานชิ้นนี้สามารถขอความร่วมมือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่ง โจทก์หรือผู้เสียหายที่ดำเนินคดีแพ่งเรียกร้องค่าเสียหายสามารถที่จะพิสูจน์หรือนำสืบได้ว่าผู้ใดเป็นนายจ้างของผู้ขับรถ เนื่องจากรายงานประวัติผู้ประจำรถระบุชี้ชัดได้ว่านายจ้างของผู้ขับรถคือผู้ใด และยังถือว่าเป็นหลักฐานที่ถูกต้องจนกว่าจะได้มีการสืบแก้ไขเป็นอย่างอื่น การนำสืบว่าผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างหรือไม่กระทำได้ง่ายขึ้น ผู้เสียหายมีโอกาที่จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้ประกอบการขนส่งมากขึ้น ส่วนเอกสารอื่น ได้แก่สมุดประจำรถและใบกำกับสินค้า ที่มีเนื้อหาที่สามารถระบุถึงการขนส่งในแต่ละครั้งนั้นเป็นอย่างไร ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่นั้น การยื่นส่งเอกสารให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับรองถูกต้อง จะทำให้การควบคุมตรวจสอบการขนส่งกระทำได้ดีขึ้น และมีผลช่วยในการดำเนินคดีของใจทุกในความผิดทางอาญาด้วย เพราะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของเอกสารนั้น

2.3 ผลของการใช้มาตรการรับรองความถูกต้องของเอกสาร

ผลของการรับรองความถูกต้องของประวัติผู้ประจำรถในที่นี้หมายถึงผู้ขับรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง มีผลทำให้เกิดประโยชน์ต่อรัฐและประชาชนในการควบคุมการประกอบการขนส่ง และต่อผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจากรถที่ใช้ในการขนส่งในแง่การดำเนินคดีเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการขนส่ง รายละเอียดดังนี้

ก). มีผลต่อการดำเนินคดีของผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง

การดำเนินคดีในทางแพ่งของผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง ในการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งความผิดฐานละเมิดต่อผู้ประกอบการขนส่งในฐานะเป็นนายจ้างของผู้ขับรถที่ใช้ในการขนส่งผู้กระทำละเมิด ตามปกติผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจะเป็นผู้มีการพิจารณาพิสูจน์ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำละเมิด ผู้ใดเป็นนายจ้างของผู้กระทำละเมิด การกระทำได้กระทำในทางการที่จ้างหรือไม่ ดังนั้นประเด็นที่สำคัญจะต้องทราบก่อนว่าใครเป็นผู้ทำหน้าที่ขับรถซึ่งเป็นผู้กระทำละเมิด แต่เดิมจะไม่มีเอกสารที่ระบุว่ารถขนส่งคันที่เกิดเหตุนั้นผู้ใดเป็นผู้ทำหน้าที่ในการขับรถ ปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งจัดทำรายงานประวัติผู้ประจำรถ ในรายงานนี้จะมีรายการที่เป็นรายละเอียดของผู้ขับรถ ว่าเป็นผู้ได้รับอนุญาตเป็นผู้ขับรถขนส่งประเภทใด ใบอนุญาตเลขที่อะไร ผู้ประกอบการขนส่งได้รับผู้ขับรถเข้าทำงานในวันที่เท่าใด ประจํารถหมายเลขทะเบียนอะไร มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่หรือเลิกจ้างเมื่อใด และผู้ใดเป็นผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้าง เลขที่ใบอนุญาตประกอบการขนส่งและเป็นการขนส่งประเภทใด รายละเอียดเหล่านี้สามารถที่จะระบุได้อย่างแจ่มชัดว่า รถคันที่ก่อความเสียหายนั้นผู้ใดเป็นพนักงานขับรถ และผู้ใดเป็นผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้าง ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิดหรือทำละเมิดได้ในเบื้องต้น ในคดีอาญาตำรวจจะทราบว่าจะต้องดำเนินความผิดกับผู้ใด สอบสวนหรือจับกุมใคร ในคดีแพ่งก็เช่นเดียวกันโจทก์ผู้เสียหายทราบว่าจะดำเนินคดีทางแพ่งกับใคร สามารถค้นหาตัวผู้กระทำผิดได้ง่ายขึ้น และผลของการรับรองเอกสารของเจ้าพนักงานทำให้เอกสารเหล่านั้นเป็นเอกสารมหาชน ซึ่งมีข้อสันนิษฐานว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้อง ยังผลให้โจทก์ผู้เสียหายที่อ้างเอกสารเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานฝ่ายตนได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนี้ เป็นการลดภาระการพิสูจน์ของโจทก์ผู้เสียหายลง

แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากรายงานประวัติผู้ประจำรถนี้อาจไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการขนส่งแจ้งไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่แจ้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือเลิกจ้างผู้ขับรถนั้นแล้ว แม้จะมีกฎหมายกำหนดโทษปรับไว้ไม่เกิน 50,000 บาทหากไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ตาม แต่ผู้ประกอบการขนส่งอาจ

ยินยอมที่เสียค่าปรับ มากกว่าที่จะแจ้งให้ถูกต้องตามความเป็นจริง เพราะการที่จะต้องจ่ายค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัย ย่อมจะมีจำนวนมากกว่า และไม่เป็นการเสมอไปที่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องรับโทษ เพราะหากมิได้มีการตรวจพบก็ไม่ต้องรับโทษ ซึ่งก็มักจะไม่มีการตรวจจนกว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว แต่เมื่อมีการยื่นเอกสารเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับรอง เอกสารนั้นกลายเป็นเอกสารมหาชน การที่ผู้ประกอบการขนส่งแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ โดยการยื่นประวัติผู้ประจำรถ ซึ่งมีข้อความอันเป็นเท็จในเอกสารมหาชน ที่มีวัตถุประสงค์ใช้เป็นพยานหลักฐานของทางราชการ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานที่ราชการกำหนดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการประกอบกิจการขนส่ง และเป็นเอกสารที่ประชาชนสามารถขอตรวจดูได้ ดังนั้นหากมีข้อความอันเป็นเท็จย่อมอาจก่อความเสียหายแก่ประชาชนได้

ข). ผลต่อการควบคุมการประกอบการขนส่งของรัฐ

การที่ได้กำหนดให้มีการยื่นเอกสารเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับรอง ย่อมต้องมีการตรวจสอบรายละเอียดในเอกสารที่ยื่นในเบื้องต้น เมื่อได้รับรองเอกสารนั้นแล้วจะมีการตรวจสอบว่าผู้ประกอบการขนส่งได้ปฏิบัติตามที่ได้แจ้งไว้หรือไม่ ภายหลังจากที่ได้มีการยื่นให้รับรองแล้ว ผู้ตรวจการหรือตำรวจจะสามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้น เพราะเอกสารเหล่านี้จะถูกจัดเก็บไว้ในรถที่ใช้ในการขนส่งฉบับหนึ่ง รัฐสามารถควบคุมการประกอบการขนส่งได้ง่ายขึ้นและเคร่งครัดได้มากขึ้น ผลของการยื่นให้รับรองเอกสารนี้มีผลทำให้หาตัวผู้กระทำความผิดได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น หรือทราบตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้ง่าย กล่าวคือ จะทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ขับรถขนส่งคันที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือทราบว่ารถที่ใช้ในการขนส่งนั้นเป็นของผู้ใดและผู้ใดเป็นผู้ประกอบการขนส่งได้อย่างรวดเร็วและสะดวกขึ้น อันจะทำให้ผู้ประกอบการขนส่งอาจต้องรับผิดชอบในทางแพ่งจากการกระทำของลูกจ้างของตนได้มากขึ้น เพราะข้อมูลในเอกสารนั้นถือว่าแท้จริงและถูกต้อง ประกอบกับข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างและการขนส่งนั้นเป็นการกระทำในทางที่จ้าง หากผู้ประกอบการขนส่งเป็นเจ้าของรถที่ใช้ในการขนส่งคันที่ก่อให้เกิดความเสียหาย จากเหตุนี้ทำให้ทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ประกอบการขนส่งจากเอกสารดังกล่าว และเมื่อทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ประกอบการขนส่งแล้ว ผู้ประกอบการขนส่งนั้นก็ถูกสันนิษฐานว่าเป็นนายจ้างของผู้ขับรถขนส่งผู้ทำละเมิด และถือว่าการขับรถเป็นการกระทำละเมิดนั้นได้กระทำในทางที่จ้าง ดังนั้นผู้ประกอบการขนส่งมีโอกาที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ ผู้ขับรถขนส่งของตนได้ก่อความเสียหายได้มากขึ้น โดยที่โจทก์ผู้เสียหายอ้างพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือก็คือ

เอกสารดังกล่าว และภาระการพิสูจน์ซึ่งเป็นปัญหาแก่โจทก์ผู้เสียหายลดลง ในการนำสืบประเด็นที่ว่าผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้าง และการขับรถขนส่งนั้นเป็นการกระทำในทางการที่จ้างหรือไม่ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่นำสืบได้ยากมาก

การที่ผู้ประกอบการขนส่งอาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของลูกจ้างตนได้ง่ายขึ้น ยังผลให้นายจ้างเกรงกลัวที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ผู้ประกอบการขนส่งจะเพิ่มความเอาใจใส่และระมัดระวังในการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นลูกจ้างของตน เลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาทำงาน และควบคุมลูกจ้างในการทำงานอย่างเคร่งครัดมากขึ้น เพราะหากตนคัดเลือกลูกจ้างที่ไม่เหมาะสมหรือไม่มีคุณภาพเข้ามาทำงานให้กับตน หรือปล่อยปละละเลยไม่ควบคุมลูกจ้างในการทำงาน จนเกิดความเสียหายขึ้น ผู้ประกอบการขนส่งจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น ซึ่งเป็นเป้าหมายของการควบคุมของรัฐอย่างแท้จริง คือเพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายขึ้น เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำที่อาจก่อความเสียหายได้ ถ้ามีการควบคุมระมัดระวังตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการขนส่งแล้ว ความเสี่ยงภัยหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นอาจลดลงได้เป็นอันมาก หากอาศัยเฉพาะแต่การตรวจสอบจากรัฐในการตรวจสอบเกี่ยวกับการขนส่งแต่เพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอที่จะป้องกันมิให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายได้ เพราะการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่มีอาจทำได้อย่างทั่วถึงหรือเป็นไปอย่างเคร่งครัด จึงต้องอาศัยผู้ประกอบการขนส่งในการควบคุมและตรวจสอบการขนส่งของตนเองให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้

เพื่อให้พยานหลักฐานที่ได้จากเอกสารเหล่านั้นเป็นไปโดยถูกต้องและน่าเชื่อถือ การที่กำหนดให้มีการยื่นให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับรองเอกสาร หากมีการยื่นเอกสารที่มีข้อความไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ผู้ประกอบการขนส่งนอกจากจะต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกแล้ว ยังมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267 อีกด้วย เป็นความผิดโดยการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จในเอกสารมหาชน ที่มีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนได้ ทั้งนี้เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารมหาชนประชาชนทุกคนมีสิทธิรับทราบข้อมูลนี้ได้ หากข้อมูลในเอกสารไม่ถูกต้องประชาชนย่อมได้รับความเสียหาย ดังนั้นผู้ประกอบการขนส่งจำเป็นต้องแจ้งข้อความที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง แม้เอกสารนี้จะเป็นเอกสารที่ผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้ทำขึ้นก็ตาม แต่ก็ เป็นไปตามรายละเอียดที่ทางกรมการขนส่งได้กำหนดไว้ให้และจัดส่งยื่นให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับรอง

3. การรับฟังข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

การดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่มีหลักการรับฟังข้อเท็จจริงในคดีอาญา มาใช้ในคดีแพ่ง และมีผลผูกพันเฉพาะคู่ความเดียวกันกับคดีอาญา ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้างมิได้เป็นคู่ความในคดีอาญาจึงไม่ต้องผูกพันตามข้อเท็จจริงนี้ ผู้ประกอบการขนส่งสามารถนำสืบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใหม่ได้ และอาจเป็นผลให้ผู้ประกอบการขนส่งไม่ต้องรับผิดชอบในฐานะที่ตนเป็นนายจ้าง ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับค่าเสียหาย เนื่องจากลูกจ้างผู้ขับรถขนส่งไม่อยู่ในฐานะทางด้านการเงินที่จะชดใช้ค่าเสียหายได้ จึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายลักษณะละเมิด ที่ต้องการที่จะให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่ตนมิได้เป็นผู้ก่อ ในมาตรา 425 ได้บัญญัติให้นายจ้างต้องรับผิดชอบในผลละเมิดที่ลูกจ้างของตนได้ทำไปในทางการที่จ้าง เพราะถือว่าลูกจ้างได้เข้ามาทำงานและอยู่ภายใต้การควบคุมของนายจ้าง นายจ้างมีความรับผิดชอบเหนือลูกจ้าง (respondeat superior) ในการระมัดระวังคัดเลือกลูกจ้างและการแนะนำลูกจ้าง มีอำนาจในการบังคับบัญชาลูกจ้างของตนได้อย่างเต็มที่ เป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ดีที่สุดในการชดชวางมิให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ชุมชน²⁰ และการทำงานของลูกจ้างก็กระทำไปเพื่อประโยชน์ของนายจ้างทั้งสิ้น นอกจากนี้แล้วการให้ลูกจ้างผู้ขับรถรับผิดชอบโดยลำพังผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย เพราะลูกจ้างไม่มีความสามารถทางการเงินที่จะชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายได้ ดังนั้นเมื่อนายจ้างเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการกระทำของลูกจ้าง และเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลลูกจ้างของตนมิให้กระทำการใดที่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น จึงควรจะต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่ลูกจ้างของตนได้ก่อขึ้นจากการทำงาน นายจ้างเป็นแหล่งที่แน่นอนในการชดใช้ค่าเสียหายได้มากกว่าลูกจ้าง นายจ้างเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการรับภาระการชดใช้ค่าเสียหาย เพราะนายจ้างสามารถที่จะผลักภาระความรับผิดชอบนี้ไปให้แก่ผู้ที่มาใช้บริการของตนโดยการขึ้นราคาค่าขนส่งหรือโดยการผลักภาระไปให้แก่บริษัทประกันภัยได้

ในต่างประเทศมีการใช้หลัก Res Ipsa Loquitur ซึ่งเป็นหลักที่ใช้กับกรณีประมาท เลินเล่อ กรณีที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั่นเองย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายประมาทเลินเล่อ มีหลักว่าต้องมีพยานหลักฐานที่มีเหตุผลในการประมาทเลินเล่อ สิ่งที่แสดงออกมาภายใต้การ จัดการของจำเลยหรือลูกจ้างของจำเลย และตามปกติอุบัติเหตุจะไม่เกิดขึ้นถ้าผู้ที่ทำหน้าที่จัด

²⁰ Richard A. Epstein , Charles O. Gregory , Harry Kalven , Jr. , Cases and Materials on Torts , (Boston : Little , Brown & Company (Canada) Ltd. , 1984.) , p. 818-819.

การได้อย่างระมัดระวังอย่างเหมาะสม (proper care) ทำให้เป็นพยานหลักฐานที่มีเหตุผล เมื่อจำเลยไม่อาจแก้ตัวได้ว่าความเสียหายเกิดจากการขาดความระมัดระวัง การนำหลัก Res Ipsa Loquitur ไปปรับใช้มีเงื่อนไขคือ โจทก์จะต้องพิสูจน์ทั้งสามประการนี้ ได้แก่ มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น , สิ่งที่เป็นสาเหตุของอุบัติเหตุในเวลานั้นอยู่ในความควบคุม (exclusive control) และในการจัดการของจำเลย , ตามปกติธรรมดาอุบัติเหตุจะไม่เกิดขึ้นหากจำเลยใช้ความระมัดระวัง การควบคุมเครื่องมือเครื่องใช้อย่างใกล้ชิดไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะทางกายภาพเท่านั้น แต่รวมถึงสิทธิในการควบคุมอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นสาเหตุของความบาดเจ็บด้วย 21 เมื่อเครื่องมือเครื่องใช้นั้นอยู่ภายใต้การควบคุมใกล้ชิดของจำเลยและเป็นสาเหตุของการบาดเจ็บ ซึ่งตามปกติจะไม่เกิดขึ้นถ้ามีการควบคุมเครื่องมือเครื่องใช้นั้นด้วยความระมัดระวัง การจะนำหลักนี้ไปใช้นอกจากกรณีในข้างต้น คือ เหตุการณ์ตามปกติจะไม่เกิดขึ้นเว้นแต่จะมีผู้ประมาท ตัวแทนหรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นสาเหตุต้องอยู่ในความควบคุมใกล้ชิดของจำเลยแล้ว จะต้องไม่มีลักษณะที่เป็นการกระทำที่สมควรใจหรือมีส่วนในอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอีกด้วย 22

การขับรถชนส่งจนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นนั้นไม่ว่าจะเป็นกรณีที่รถชนกันหรือไม่ก็ตาม หากเหตุการณ์แสดงอยู่ในตัวของมันเองว่าผู้ขับรถเป็นผู้ประมาท กล่าวคือ ถ้าผู้ขับรถได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วอุบัติเหตุนั้นจะไม่เกิดขึ้น และไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่แสดงถึงสาเหตุที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น เมื่อมีการอ้างความผิดปกติธรรมดา ฝ่ายที่อ้างเป็นฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ให้เห็นว่าผิดปกติอย่างไรเป็นเพราะเหตุใด ในการขับรถผู้ที่ใช้ความระมัดระวังคือผู้ขับรถซึ่งเป็นผู้ที่ครอบครองและควบคุมรถ การขับรถตามปกติธรรมดาย่อมจะไม่เกิดอุบัติเหตุขึ้นหรือไม่ชนกันหากผู้ขับรถไม่ประมาท จึงให้จำเลยผู้ขับรถเป็นผู้ที่มีหน้าที่นำสืบว่าตนมิได้ประมาทอย่างไร และยังเป็นข้อเท็จจริงที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียวคือฝ่ายผู้ขับรถ การที่จะให้ผู้เสียหายซึ่งมิได้รู้เห็นหรือทราบเกี่ยวกับการควบคุมรถหรือการขับรถเป็นฝ่ายที่จะพิสูจน์ว่าผู้ขับรถประมาทอย่างไร ย่อมเป็นการกระทำที่สร้างความยากลำบากแก่ผู้เสียหายอย่างยิ่ง เพื่อความยุติธรรมจึงควรให้ผู้ขับรถซึ่งเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงเป็นอย่างดีเป็นฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์

ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้างเป็นผู้ควบคุมการทำงานของลูกจ้างให้ทำงานให้กับตนในลักษณะหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น และต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของลูกจ้างของตน ตามหลักความรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น เมื่อผู้ประกอบการ

21 Ibid ., p. 242.

22 Ibid ., p. 252.

การขนส่งซึ่งเป็นนายจ้างอ้างว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นมิใช่ความผิดของลูกจ้างตนหรือมิได้ประมาทแล้ว ผู้ประกอบการขนส่งจึงต้องเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ว่าลูกจ้างของตนประมาทหรือไม่ เพราะแม้แต่ตัวผู้ขับรถซึ่งเป็นผู้ก่อความเสียหายยังต้องเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้างต้องอาศัยข้ออ้างของลูกจ้างตน ซึ่งเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุดว่าเป็นการกระทำโดยประมาทหรือไม่ ก็ต้องมีภาระการพิสูจน์เช่นกัน ตามหลัก Res Ipsa Loquitur ในคดี Plum V. Richmond 223 N.Y. 285 ศาลได้วินิจฉัยว่าการจัดการและการควบคุมการขนส่งผู้โดยสารอยู่ในการจัดการของคนขับรถซึ่งเป็นลูกหนึ่งของจำเลย เมื่อรถได้ชนกันข้อสันนิษฐานของความประมาทเลินเล่อย่อมตกแก่จำเลยผู้ขนส่ง เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ไปยังจำเลย

ในการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ในคดีสวนอาญาการพิสูจน์ว่าจำเลยหรือผู้ขับรถขนส่งประมาทหรือไม่ เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องทำการพิสูจน์ตามหลักของการดำเนินคดีอาญา เมื่อศาลได้พิพากษาให้จำเลยมีความผิดขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ คดีถึงที่สุด ในการดำเนินคดีสวนแพ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีทางแพ่ง และต้องรับฟังข้อเท็จจริงในคดีอาญามาใช้เป็นข้อเท็จจริงในคดีแพ่ง การรับฟังข้อเท็จจริงนี้เป็นลักษณะข้อสันนิษฐานเด็ดขาด คู่ความโต้แย้งเป็นอย่างอื่นไม่ได้ แต่มีผลผูกพันเฉพาะคู่ความเดียวกันกับคดีอาญา เป็นผลให้ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้างไม่ต้องผูกพันในข้อเท็จจริงนี้ มีผลต่อโจทก์ผู้เสียหายอย่างยิ่ง และอาจเป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหาย ทั้งที่ในคดีอาญามีคำพิพากษาแล้วว่าลูกจ้างของผู้ประกอบการขนส่งขับรถโดยประมาท ดังนั้นจึงควรให้ผู้ประกอบการขนส่งนายจ้างผูกพันตามข้อเท็จจริงนี้ในคดีแพ่งด้วย

การนำหลัก Res Ipsa Loquitur มาใช้ในการดำเนินคดีทางแพ่งของผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้าง กล่าวคือ ตามปกติเหตุการณ์หรืออุบัติเหตุจะไม่เกิดขึ้นเว้นเสียแต่จะมีผู้กระทำโดยประมาท ขาดความระมัดระวังในการควบคุมรถยนต์ สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุอยู่ในควบคุมอย่างใกล้ชิดของจำเลยหรือลูกจ้างของจำเลย เมื่อนายจ้างผู้ประกอบการขนส่งอ้างผิดไปจากเหตุการณ์ที่ปกติจึงเป็นผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ถึงข้ออ้างที่ตนอ้างนั้น พิสูจน์หักล้างว่าลูกจ้างผู้ขับรถของตนมิได้ประมาท การให้นายจ้างเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์นั้นยังสอดคล้องกับความรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลของละเมิดที่ลูกจ้างได้กระทำในทางการที่จ้าง การที่ลูกจ้างผู้ขับรถเป็นผู้ที่มีหน้าที่ขับรถขนส่งให้กับนายจ้างผู้ประกอบการขนส่ง เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ตามปกติธรรมดาแล้วลูกจ้างทำหน้าที่ขับรถในทางการที่จ้างเพื่อประโยชน์ของนายจ้างในทางการที่จ้าง หากนายจ้างผู้ประกอบการขนส่งอ้างเป็นอย่างอื่นไปจากปกติธรรมดาของเหตุการณ์ นายจ้างผู้ประกอบการขนส่งต้องพิสูจน์นำสืบตามที่ตนอ้างความผิดปกติธรรมดานั้น นอกจากนี้แล้วเมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดให้นายจ้างเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกระทำของลูกจ้างแล้ว จะเห็นได้ว่าการนำหลัก Res Ipsa Loquitur มาใช้มีความสอดคล้องกัน

เพราะที่กฎหมายต้องการมิใช่ให้มีผู้ที่รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่านั้น กฎหมายต้องการให้ผู้ที่มีความสามารถในการชดเชยในความเสียหายที่เกิดขึ้นและมีความเกี่ยวพันใกล้ชิดกับผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นร่วมรับผิดชอบด้วย เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายได้อย่างแท้จริง นายจ้างจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดในการรับผิดชอบนี้ เพราะตนเป็นผู้คัดเลือก ควบคุมลูกจ้างในการทำงาน และเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการทำงานของลูกจ้าง อยู่ในฐานะที่จะป้องกันอันตรายที่จะอาจจะเกิดขึ้นจากการทำงานของลูกจ้างได้ดีที่สุด และยังเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินที่สามารถชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างแน่นอน มันคงกว่าลูกจ้าง ดังนั้นการที่ให้นายจ้างมีภาระการพิสูจน์เช่นนี้มิได้สร้างความไม่เป็นธรรมแก่นายจ้างแต่อย่างใด และยังช่วยผู้เสียหายให้มีโอกาสได้รับการชดเชยเยียวยามากขึ้นอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม หลัก Res Ipsa Loquitur เป็นข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริง เป็นหลักของกฎหมายต่างประเทศในการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดี และประเทศไทยไม่ได้นำหลักนี้ใช้ในการกำหนดหน้าที่นำสืบของคู่ความในคดี เพียงแต่ใช้หลักนี้ในการชี้แจงน้ำหนักพยาน โดยนำความจริงในเรื่องการรู้เห็นข้อเท็จจริงแต่เพียงฝ่ายเดียวไปประกอบดุลพินิจในการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน ในกรณีที่ผู้ที่ไม่มีโอกาสรู้ข้อเท็จจริงนั้น จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นข้อเท็จจริงนั้นได้อย่างชัดเจนเหมือนกับผู้ที่รู้ข้อเท็จจริงนั้นไม่ได้โดยสภาพ ดังนั้นในการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาในกรณีการรับฟังข้อเท็จจริงผูกพันนายจ้างผู้ประกอบการขนส่ง จึงไม่อาจนำหลัก Res Ipsa Loquitur มาใช้ได้ ในกรณีเช่นนี้อาจใช้หลักข้อสันนิษฐานมาใช้แทนได้ โดยกำหนดให้เป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่ไม่เด็ดขาด ในการดำเนินคดีส่วนแพ่งต่อนายจ้างให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่านายจ้างต้องผูกพันตามข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วในคดีส่วนอาญาเช่นเดียวกับลูกจ้างของตน เว้นแต่นายจ้างจะนำสืบเป็นอย่างอื่น การกำหนดเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายนี้สอดคล้องกับหลัก Res Ipsa Loquitur แต่จะมีผลชัดเจนกว่า เพราะข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริงนั้นไม่เป็นการบังคับให้ศาลต้องถือตามนั้นเสมอไป ส่วนข้อสันนิษฐานตามกฎหมายจะเป็นหลักประการหนึ่งที่ศาลใช้ในการกำหนดภาระการพิสูจน์ในคดี โดยที่ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจได้

การกำหนดเป็นข้อสันนิษฐานให้นายจ้างต้องผูกพันรับฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างเดียวกับลูกจ้างของตนในการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา จะเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเหลื่อมล้ำในการดำเนินคดี และผลของคำพิพากษาในคดีของลูกจ้างกับคำพิพากษาในคดีของนายจ้าง เนื่องจากการที่นายจ้างไม่ต้องผูกพันรับฟังข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีส่วนแพ่ง ซึ่งจะเป็นผลให้ผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัยมีภาระการพิสูจน์ในคดีในส่วนของนายจ้างตามที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้จะช่วยลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายหรือผู้ประสพภัย และเมื่อนายจ้างเป็นผู้กล่าวอ้างว่าลูกจ้างของตนไม่ได้ประมาท นายจ้างจึงควรเป็น

ผู้พิสูจน์ว่าลูกจ้างของตนไม่ได้ประมาทเลินเล่ออย่างไร จากผลนี้จะทำให้การดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาของผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเป็นไปในทางเดียวกัน ผู้เสียหายหรือผู้ประสบภัยมีโอกาสได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนมากขึ้น

4. ความรับผิดชอบเด็ดขาดในทางอาญาของผู้ประกอบการขนส่ง

ความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้ประกอบการขนส่งตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทก่อนหน้า จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งนั้นมีแต่เฉพาะความรับผิดชอบในพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่มีโทษไม่รุนแรง ส่วนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาถ้าผู้ประกอบการขนส่งได้มีการกระทำที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย มีการกระทำครบองค์ประกอบความผิด มีความผิดทางอาญา แต่ถ้าผู้ประกอบการขนส่งเป็นนิติบุคคลแล้ว กฎหมายเปิดช่องให้ลงโทษแต่โทษปรับเท่านั้นไม่สามารถลงโทษจำคุกได้ และจากโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 หรือมาตรา 300 ซึ่งมีโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกรกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับโทษที่ผู้ประกอบการขนส่งจะได้รับนั้น เป็นโทษที่น้อยมาก เพราะความเสียหายที่เกิดขึ้นจากขนส่งในปัจจุบันนี้ มีระดับความเสียหายที่อยู่ในอัตราสูง ถ้าเป็นการขนส่งวัตถุอันตรายแล้ว ยิ่งก่อให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงและเป็นอันตรายร้ายแรงต่อประชาชนได้อย่างกว้างขวาง ควรที่จะให้ผู้ประกอบการขนส่งรับผิดชอบในการกระทำของเขาในลักษณะที่เหมาะสมกับการกระทำ เพื่อให้ผู้ประกอบการขนส่งเกรงกลัวไม่กระทำความผิดเช่นนั้นอีกต่อไปในภายภาคหน้า หรือเป็นตัวอย่างแก่ผู้ประกอบการรายอื่นมิให้กระทำตามนั้น และมีความเกรงกลัวต่อโทษ

การกำหนดความรับผิดชอบในการกระทำของผู้อื่น ตามหลักความรับผิดชอบในการกระทำของผู้อื่น ที่นายจ้างต้องรับผิดชอบในการกระทำของลูกจ้างที่ได้กระทำในขอบเขตทางการที่จ้าง หรือตามหลักความรับผิดชอบในการกระทำของผู้รับมอบอำนาจ ที่ผู้ถือใบอนุญาตจะต้องรับผิดชอบเด็ดขาดในการกระทำนั้น เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วมีทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่แตกต่าง ส่วนที่เหมือนกัน คือ เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพสาธารณะหรือคุ้มครองคนในสังคม เป็นนโยบายทางอาญาในการกำหนดให้นายจ้างหรือผู้ถือใบอนุญาตต้องรับผิดชอบในทางอาญา เพื่อคุ้มครองส่วนรวม ส่วนที่แตกต่าง คือ ความรับผิดชอบของนายจ้างในทางอาญาจากการกระทำของลูกจ้างที่กระทำในทางการที่จ้าง เนื่องมาจากการควบคุมลูกจ้างไม่ดี เป็นเรื่องระดับการควบคุมลูกจ้าง และจะต้องเป็นเรื่องที่สามารถควบคุมได้จึงกำหนดให้นายจ้างต้องรับผิดชอบความผิดที่ลูกจ้างกระทำจะต้องเป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา คือเป็นความรับผิดชอบโดยเด็ด

ขาด เพราะนายจ้างไม่อาจรับผิดชอบในการกระทำโดยเจตนาของลูกจ้างได้ เหตุผลที่นายจ้างต้องรับผิดชอบเนื่องมาจากการเข้าไปมีสถานะ (status) หรืออยู่ในสถานการณ์ (state of affairs) ที่เป็นนายจ้าง เพราะนายจ้างมีอำนาจในการควบคุมความประพฤติของลูกจ้างให้อยู่ในขอบเขตทางการที่จ้าง และนายจ้างเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการกระทำของลูกจ้าง สำหรับความรับผิดชอบของผู้ถือใบอนุญาต เนื่องจากได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนตน การมอบอำนาจจึงเป็นสาระสำคัญมิใช่การควบคุม และความผิดที่ผู้รับมอบอำนาจกระทำอาจเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัดหรือเป็นความรับผิดที่ต้องการเจตนาก็ได้ เพราะกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งและเพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เหตุผลที่ผู้ถือใบอนุญาตต้องรับผิดชอบเนื่องจากการที่กฎหมายต้องการให้มีการขออนุญาตก็เพื่อให้เฉพาะบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเท่านั้นที่จะดำเนินกิจการประเภทนั้นๆ ได้ เมื่อผู้ได้รับอนุญาตได้มอบอำนาจในการดำเนินการให้แก่ผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นการมอบอำนาจทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตาม ผู้ที่รับมอบอำนาจซึ่งตามปกติแล้วไม่สามารถที่จะทำการเช่นนั้นได้ จึงควรให้ผู้ที่มีมอบอำนาจซึ่งเป็นผู้ได้รับอนุญาตรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลเหล่านั้น จากการเลือกผู้เหล่านั้นมาจัดการงานแทนตน ความรับผิดนี้เป็นความรับผิดเด็ดขาด มีผลให้ผู้ถือใบอนุญาตไม่สามารถยกข้อต่อสู้เรื่องเจตนาหรือประมาทหรือมีคำสั่งห้ามโดยเด็ดขาดแล้วเพื่อให้พ้นผิดได้

ความรับผิดในทางอาญาที่จะกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งต้องรับผิดในลักษณะเป็นความรับผิดเด็ดขาด โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งรับผิดในการกระทำของลูกจ้างหรือผู้ที่ทำการงานให้กับตน ที่เกี่ยวข้องกับขนส่งเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการขนส่ง ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลเหล่านี้ ผู้ประกอบการขนส่งจะต้องรับผิด ต้องระวางโทษปรับ หรือถ้าศาลเห็นสมควรให้ระงับการใช้ใบอนุญาตประกอบการขนส่งเป็นระยะเวลาหนึ่งตามสมควรแต่ไม่เกิน 5 ปี หรือในกรณีที่เห็นว่าเป็นอันตรายร้ายแรงแก่ประชาชนส่วนรวมแล้วอาจให้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบการขนส่งก็ได้ การกำหนดความผิดเช่นนี้เป็นลักษณะความรับผิดเด็ดขาด (strict liability) กล่าวคือ ผู้ประกอบการขนส่งจะต้องรับผิดในการกระทำของลูกจ้างหรือผู้ที่จัดการงานให้กับตน ถ้าหากเป็นการทำงานให้กับผู้ประกอบการขนส่ง เกี่ยวกับการงานที่ผู้ประกอบการขนส่งได้จ้าง และแม้จะเป็นการกระทำที่ผู้ประกอบการขนส่งมิได้มอบหมายให้กระทำด้วย เป็นความรับผิดโดยไม่ต้องการเจตนาหรือประมาทเลินเล่อของผู้รับผิด เนื่องจากความผิดนี้เกี่ยวกับสวัสดิภาพของสาธารณะ มักจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้บ่อยหรือเกิดขึ้นได้ง่าย และโทษก็ไม่อาจพิสูจน์ถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นหรือพิสูจน์ได้ยาก เพราะเป็นเรื่องที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียว การกำหนดเป็นความรับผิดเด็ดขาดจะทำให้ผู้ประกอบการขนส่งรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ถือเป็นกรกระทำความผิดโดยตรงของผู้ประกอบการขนส่ง เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมและความปลอดภัยจากการดำเนินกิจการ

ขนส่งซึ่งมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างยิ่ง จากฐานความรับผิดชอบเด็ดขาดมาจากการที่จำเลยก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยอย่างหลีกเลี่ยงภัยไม่ได้ต่อสมาชิกในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง มีวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นนโยบายของกฎหมายที่ประสงค์ให้มีผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อคุ้มครองสังคม และเพื่อให้การลงโทษเป็นไปตามความมุ่งหมายของวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เป็นการแก้แค้นทดแทนให้คนในสังคมรู้สึกว่าคุณกระทำผิดได้รับการลงโทษที่สาสมกับการทำความผิดของเขาแล้ว และเพื่อเป็นการข่มขู่ให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นกระทำความผิดเช่นนั้นอีก การกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบเด็ดขาดเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพราะความผิดที่เกิดขึ้นจากการขนส่งนั้นมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพของคนในสังคม ต่อส่วนรวมและต่อสภาพแวดล้อมด้วยในกรณีที่ได้รับพิษจากวัตถุอันตราย ผู้ประกอบการขนส่งไม่สามารถอ้างว่าตนได้มีคำสั่งห้ามโดยเด็ดขาดแก่ลูกจ้างหรือผู้รับอำนาจแล้วก็ตาม

ในประเทศคอมมอนลอว์ ได้มีกฎหมายที่กำหนดให้นายจ้างหรือผู้ถือใบอนุญาตต้องรับผิดชอบในการกระทำของลูกจ้างหรือผู้รับมอบอำนาจ ทั้งๆ ที่นายจ้างมิได้มอบหมายให้ลูกจ้างไปกระทำการใดๆ อันผิดต่อกฎหมาย และถึงแม้ว่านายจ้างจะมีคำสั่งห้ามโดยเคร่งครัดแก่ลูกจ้างก็ตาม นายจ้างไม่อาจยกเป็นข้อต่อสู้ให้พ้นความรับผิดชอบไม่ได้ เหตุที่กฎหมายได้ลงโทษนายจ้าง เพราะบุคคลทั้งสองฝ่ายมีฐานะหรือมีความสัมพันธ์เป็นนายจ้างลูกจ้างกัน นายจ้างสามารถควบคุมการปฏิบัติงานของลูกจ้างได้ และการกระทำของลูกจ้างได้กระทำภายในขอบเขตทางการที่จ้าง เมื่อลูกจ้างได้กระทำความผิดไปในทางการที่จ้าง ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง การที่ผู้ถือใบอนุญาตหรือผู้ได้รับอนุญาตจะต้องรับผิดชอบ เนื่องจากนโยบายทางอาญาที่มุ่งปกป้องสาธารณประโยชน์ แม้ว่ากรกระทำของผู้รับมอบอำนาจจะทำนอกเหนือจากที่ได้รับอำนาจไปหรือละเมิดคำสั่งก็ตาม ไม่เป็นเหตุที่ผู้ได้รับอนุญาตจะอ้างเพื่อพ้นความรับผิดชอบได้ การประกอบการขนส่งเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพสาธารณะ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนได้เสียของสังคม จึงได้มีการกำหนดเป็นความผิดของผู้ประกอบการขนส่งเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ประกอบการขนส่งใช้เป็นช่องทางหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบของตน โดยปล่อยให้ผู้จัดการงานแทนตนหรือลูกจ้างเป็นรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว เมื่อผู้ประกอบการขนส่งจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของผู้จัดการงานแทนตนหรือลูกจ้างแล้ว ผู้ประกอบการขนส่งย่อมต้องใช้ความระมัดระวังในการคัดเลือกลูกจ้างหรือที่จะมาทำงานให้กับตน จ้างบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพียงพอต่อการทำงานที่จะต้องทำ และควบคุมการทำงานของลูกจ้างอย่างใกล้ชิด ควบคุมความประพฤติของลูกจ้างให้อยู่ในขอบเขตหน้าที่การงาน ให้ปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ กำหนดมาตรการต่างๆ ขึ้นเพื่อให้การทำงานเกิดความ

ปลอดภัยมากที่สุด เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่กำหนดให้เป็นความรับผิดชอบเด็ดคือ การพิสูจน์ความผิดของนายจ้างกระทำได้อาก เป็นเรื่องที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียว

กฎหมายของประเทศไทยได้มีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาในการกระทำของบุคคลอื่น เช่น

พระราชบัญญัติมาตราซึ่ง ตวง วัด พ.ศ. 2468 มาตรา 33 บัญญัติว่า “ ในคดีทั้งปวงที่ตัวแทนหรือลูกจ้างกระทำความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 29, 30, 31 และ 32 ท่านให้ถือว่านายจ้างเป็นตัวการในคดีความผิดนั้น แต่ความผิดเช่นว่านี้ต้องได้เกิดขึ้นเพราะเหตุตัวแทนหรือลูกจ้างได้กระทำการแทนหรือกระทำเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง ”

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 มาตรา 48 บัญญัติว่า “ เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์ นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้น ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการ ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการและถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วย ”

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 มาตรา 10 บัญญัติว่า “ ในกรณีที่มีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ได้กระทำโดยตัวแทนหรือลูกจ้าง หรือกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาต ไม่ว่าจะตัวแทนหรือลูกจ้างนั้นจะได้เป็นตัวแทนโดยทำหนังสือมอบอำนาจและจดทะเบียนไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ ให้ถือว่าผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาต เป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น ”

พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ ใบอนุญาตที่ออกตามมาตรา 15 ให้คุ้มครองถึงลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตด้วย ให้ถือว่าการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตที่ได้รับการคุ้มครองตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำของผู้รับอนุญาตด้วย เว้นแต่ผู้รับอนุญาตจะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการสุจริตวิสัยที่ตนจะล่วงรู้หรือควบคุมได้ ”

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2517 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ ใบอนุญาตที่ออกตามมาตรา 13 ให้คุ้มครองถึงลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตด้วย ให้ถือว่าการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตที่ได้รับการคุ้มครองตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำของผู้รับอนุญาตด้วย เว้นแต่ผู้รับอนุญาตจะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการสุจริตวิสัยที่ตนจะล่วงรู้หรือควบคุมได้ ”

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 17 บัญญัติว่า “ ใบอนุญาตที่ออกตามความในมาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 (1) ให้คุ้มครองถึงลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตด้วย ให้ถือว่าการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตที่ได้รับการคุ้มครองตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำของผู้รับอนุญาตด้วย เว้นแต่ผู้รับอนุญาตจะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการสุจริตที่ตนจะล่วงรู้หรือควบคุมได้ ”

กฎหมายเหล่านี้ได้กำหนดความรับผิดของนายจ้างหรือผู้ได้รับใบอนุญาต ในการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนที่ได้กระทำในทางการที่จ้าง กระทำเพื่อประโยชน์ของนายจ้างหรือผู้ได้รับอนุญาต โดยไม่ต้องมีการร่วมในการกระทำความผิด นายจ้างหรือผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องรับผิดในฐานะเป็นตัวการหรือถือเป็นการกระทำความผิดของผู้รับอนุญาตเอง เป็นความรับผิดเด็ดขาดในทางอาญา กฎหมายบางฉบับมีข้อยกเว้นความรับผิดไว้ โดยผู้ได้รับอนุญาตจะต้องพิสูจน์ได้ว่าการกระทำความผิดนั้นเป็นการสุจริตที่ผู้ได้รับอนุญาตจะล่วงรู้หรือควบคุมได้ ซึ่งเป็นข้อเว้นสองประการนี้เท่านั้นที่ผู้ได้รับอนุญาตจะใช้เป็นข้ออ้างเพื่อพ้นความรับผิดได้ เพราะความรับผิดนี้เป็นความรับผิดเด็ดขาด ฉะนั้นจึงไม่คำนึงถึงว่าผู้ได้รับอนุญาตหรือผู้ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิด จะมีเจตนาหรือประมาทหรือไม่ กฎหมายของไทยมิได้มีการบัญญัติแยกความรับผิดของนายจ้างและความรับผิดของผู้ถือใบอนุญาตไว้อย่างเด็ดขาด แต่เป็นการบัญญัติที่ปนๆ กันไป ไม่แยกความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างลูกจ้างออกจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือใบอนุญาตกับผู้รับมอบอำนาจ เนื่องจากส่วนมากแล้วผู้รับมอบอำนาจมักจะเป็นลูกจ้างของผู้ถือใบอนุญาต

การกำหนดความรับผิดโดยเด็ดขาดในทางอาญาแก่ผู้ประกอบการขนส่ง จะสามารถช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการขนส่งมากขึ้น ลดอุบัติเหตุหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะผู้ประกอบการขนส่งจะต้องรับผิดเด็ดขาด หากลูกจ้างหรือผู้จัดการงานให้ตนนั้นกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติเพื่อความปลอดภัยในการขนส่งตามกฎหมายนี้ จะมีผลให้ผู้ประกอบการขนส่งมีความระมัดระวังในการประกอบกิจการของตน ควบคุมดูแลลูกจ้างหรือผู้จัดการงานแทนตนเป็นอย่างดี มิให้ปฏิบัติสิ่งใดที่เป็นการกระทำผิดกฎหมาย ความปลอดภัยในการประกอบกิจการก็จะมีมากขึ้น สวัสดิภาพของประชาชนได้รับการคุ้มครอง เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และถ้าไม่มีการกระทำผิดของลูกจ้างหรือผู้จัดการงานแทน ผู้ประกอบการขนส่งก็ไม่ต้องรับผิดในการกระทำนั้น เป็นการป้องกันมิให้เกิดอันตรายหรือความผิดอันเกิดจากการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนตั้งแต่เบื้องต้น การกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งรับผิดเด็ดขาด มีผลทำให้ผู้ประกอบการขนส่งไม่อาจยกข้อต่อสู้ในเรื่องเจตนาหรือประมาท หรือได้มีคำสั่งห้ามโดยเด็ดขาดหรือโดยปริยายแล้ว เพื่อให้พ้นความรับผิดได้ เนื่องจากกฎหมายมุ่งคุ้มครอง

ประโยชน์สาธารณะ สวัสดิภาพสาธารณะ การประกอบการขนส่งเป็นกิจการที่มีผลกระทบหรือมีความเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก การที่ให้ผู้ประกอบการขนส่งต้องรับผิดชอบ เพราะเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ที่มีสิทธิที่จะดำเนินกิจการขนส่ง มีหน้าที่ขนส่งคนโดยสารหรือสินค้าให้ถึงที่หมายโดยสวัสดิภาพ ดังนั้นเมื่อผู้ประกอบการขนส่งได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นเข้ามาทำหน้าที่ในกิจการของตน มีอำนาจในการจัดการงานแทนผู้ประกอบการ ในปัจจุบันความจำเป็นในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการขนส่ง จำต้องอาศัยลูกจ้างเข้ามาทำงานให้ หากยังคงใช้หลักความรับผิดชอบในทางอาญาเฉพาะในการกระทำของตนเองของผู้ประกอบการขนส่ง จะไม่สามารถคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชนได้อย่างเพียงพอ จึงต้องให้ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการขนส่งได้นั้น รับผิดชอบในการกระทำของผู้ที่ตนได้เลือกเข้ามาทำงานให้หรือให้แก่ผู้รับมอบอำนาจ เช่น ผู้ทำหน้าที่ขับรถ ผู้ทำหน้าที่คุมควบคุมดูแลรถที่ใช้ในการขนส่ง เพราะผู้ประกอบการขนส่งไม่สามารถที่จะดำเนินกิจการด้วยตนเองได้ทั้งหมด จากการที่ผู้ประกอบการขนส่งมีหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการขนส่ง เมื่อเกิดความเสียหายหรือบาดเจ็บเสียชีวิตจากการขนส่งแล้ว ผู้ประกอบการขนส่งจะต้องรับผิดชอบจากการฝ่าฝืนกฎหมายนั้นด้วย การที่กำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตในการประกอบการขนส่งรับผิดชอบ เนื่องจากการมอบอำนาจในการจัดการงานให้กับผู้รับมอบอำนาจที่อาจเป็นลูกจ้างก็ได้ นั้น เพราะความรับผิดชอบนี้มีขอบเขตความรับผิดชอบกว้างกว่าความรับผิดชอบของนายจ้าง ที่จะต้องรับผิดชอบเฉพาะที่อยู่ในขอบเขตทางการที่จ้างเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการขนส่งที่เป็นนายจ้างกำหนดขอบเขตหน้าที่ของลูกจ้างไว้อย่างจำกัดและแบ่งออกเป็นส่วน เพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิด หากลูกจ้างกระทำนอกขอบเขตทางการที่จ้างแล้วนายจ้างไม่ต้องรับผิด แต่ถ้าเป็นความรับผิดของผู้ที่ได้รับอนุญาตหรือของผู้ถือใบอนุญาตแล้ว ความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับกรมมอบอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นการมอบอำนาจทั้งหมดหรือบางส่วน ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เป็นการสำคัญ หากเป็นการกระทำในขอบเขตอำนาจหน้าที่แล้ว ผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตจะต้องรับผิดชอบโดยเด็ดขาด และไม่อาจอ้างความไม่รู้หรือได้มีคำสั่งห้ามแล้ว หรือไม่เจตนาหรือประมาท หรือมิได้เป็นลูกจ้างของตน เพื่อใช้ปฏิเสธความรับผิดได้

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างความรับผิดโดยเด็ดขาดกับความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น คือ ความรับผิดโดยเด็ดขาด เป็นนโยบายของกฎหมายในทางอาญาที่กำหนดให้ผู้นั้นต้องรับผิด และถือว่าเป็นการกระทำผิดโดยตรงของผู้กระทำความผิด เนื่องเป็นเรื่องที่ผู้ต้องรับผิดนั้นมีหน้าที่บางประการ จะต้องระมัดระวังในการดูแลผู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน หรือหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เมื่อผู้นั้นละเลยหน้าที่ของตนจึงต้องรับผิดในการกระทำนั้น นอกจากนี้แล้วความรับผิดประเภทนี้เป็นความรับผิดที่ไม่ต้องเจตนาหรือประมาทของผู้ที่จะต้องรับผิด กล่าวคือ แม้ว่าผู้รับผิดจะมีได้กระทำโดยเจตนาหรือประมาทก็ตาม ผู้รับ

ผิดไม่อาจยกเหตุนี้เพื่อปฏิเสธความรับผิดได้ ส่วนความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น เป็นความรับผิดในการกระทำของผู้ที่ตนต้องรับผิดชอบ เป็นการเข้าไปมีสถานะหรืออยู่ในสถานการณืที่กฎหมายได้กำหนดไว้ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน และเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้น ความรับผิดของผู้ที่จะต้องรับผิดมิได้เป็นความรับผิดจากการกระทำของตนเอง แต่ต้องรับผิดเพราะขาดความระมัดระวังในการควบคุมดูแลผู้ที่ตนต้องรับผิดชอบ ความผิดที่ผู้อื่นกระทำนั้นต้องเป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา เพราะไม่เป็นการสมควรที่จะให้รับผิดในการกระทำโดยเจตนาของผู้อื่น ความรับผิดประเภทนี้มีข้อโต้แย้งได้ไม่มีความรับผิดเด็ดขาด

ผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมลูกจ้างหรือผู้จัดการงานแทนตน มีหน้าที่รับผิดชอบผู้ที่อยู่ในการดูแล ซึ่งก็คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ต่างๆ ในกิจการทั้งที่อยู่ในสถานประกอบการและผู้ขับรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง การปฏิบัติหน้าที่การงานของลูกจ้างหรือผู้จัดการงานแทนตน ย่อมต้องอยู่ในความดูแลหรืออยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบการขนส่ง ผู้ประกอบการขนส่งมีโอกาที่จะคัดเลือกผู้ที่รับมอบหมายหน้าที่หรือผู้ที่จะเข้ามาทำงานให้กับตน เมื่อผู้ประกอบการขนส่งบกพร่องในการคัดเลือกลูกจ้างหรือผู้ที่มีทำหน้าที่ในกิจการ โดยเลือกผู้ที่ไม่เหมาะสมเข้ามาทำงานหรือเลือกผู้ที่ไม่มีความรู้หรือไม่มีคุณสมบัติเพียงพอกับงานที่จะต้องกระทำ เช่น จ้างบุคคลที่ไม่มีประสบการณ์ในการขับรถขนส่งคนโดยสาร ที่จะต้องอาศัยความชำนาญในการขับรถ ทั้งยังเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อความปลอดภัย ชีวิต และทรัพย์สินของผู้โดยสารในรถอีกด้วย ถือว่าเป็นความบกพร่องในหน้าที่ของผู้ประกอบการขนส่ง นอกจากนี้ในการทำงานของลูกจ้างของผู้ประกอบการขนส่งก็ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ให้ลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ควบคุมลูกจ้างมิให้ฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก ไมยินยอมหรือสนับสนุนให้ลูกจ้างผู้ทำหน้าที่ขับรถ ปฏิบัติหน้าที่ในการขับรถขนส่งเกินชั่วโมงการทำงานตามปกติหรือเกินกว่า 8 ชั่วโมงทำงาน เพราะชั่วโมงทำงานที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในแต่ละวันนั้นเป็นอัตราที่เห็นแล้วว่าเหมาะสมกับสภาพงานที่ทำ ถ้ามีการทำงานเกินกว่าที่กำหนดไว้จะทำให้ผู้ขับรถมิได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอ จะขาดความสมบรูณ์ทั้งทางกายและทางจิตใจ การปฏิบัติหน้าที่ขับรถต่อไปอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย กฎหมายจึงได้กำหนดห้ามทำงานเกินเวลาทำงานโดยเคร่งครัด หรือนายจ้างมีมาตรการในการควบคุมตรวจสอบสภาพร่างกายหรือสมรรถภาพของผู้ขับรถขนส่งเป็นประจำ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้ขับรถขนส่งของตนเป็นผู้ที่พร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบรูณ์ ไม่มีลูกจ้างผู้ขับรถขนส่งของตนที่ใช้สารจำพวกแอมเฟตามีนหรือยาฆ่า ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น ผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะป้องกันมิให้เกิดอันตราย หรือหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจเกิดอันตรายจากการขนส่งได้ดีที่สุด การที่เขาไม่จัดให้มีการป้องกันมิให้ลูกจ้างกระทำผิดกฎหมาย หรือละเลยไม่เอาใจใส่ดูแลควบคุม จึงควรได้รับโทษจากการมิได้กระทำนั้น เพื่อให้

เป็นมาตรการยับยั้งที่มีประสิทธิภาพที่สุด กฎหมายไม่ได้มุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้กระทำความผิด แต่เพื่อเป็นการยับยั้ง ป้องกันมิให้มีการกระทำเช่นนั้นอีกในอนาคต

เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งต้องรับผิดชอบเด็ดขาดในการกระทำของลูกจ้างหรือผู้จัดการงานแทนตน เพราะการกระทำความผิดของลูกจ้างผู้ขับรถขนส่งในบางครั้งอาจเป็นเพราะนายจ้างสั่งให้กระทำ หรือมีการเสนอให้ลูกจ้างขับรถให้มากขึ้นโดยการเพิ่มเบี่ยเลี้ยงให้ ทำให้ลูกจ้างฝ่าฝืนข้อห้ามของกฎหมาย จนเกิดความเสียหายจากกระทำนั้น เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ แต่นายจ้างกลับไม่มีความผิด หรือนำสืบให้เห็นถึงความผิดของนายจ้างผู้ประกอบการขนส่งได้ยากตกเป็นภาระอันหนักของโจทก์ จึงไม่เป็นการยับยั้งนายจ้างผู้ประกอบการขนส่งในการกระทำดังกล่าว

ความรับผิดชอบเด็ดขาดของผู้ประกอบการขนส่งให้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษ เนื่องจากไม่ต้องการให้เป็นความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดในกฎหมายที่เป็นแม่บทและเป็นกฎหมายทั่วไป เพราะความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดชนิดที่เป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) ที่จะต้องมีเจตนาหรือประมาท และมีโทษปรับและโทษจำคุก แต่การกระทำความผิดนั้นเกิดจากการกระทำของลูกจ้างหรือผู้ที่ทำการงานให้กับผู้ประกอบการขนส่งซึ่งผู้ประกอบการขนส่งไม่อาจรับผิดชอบในการกระทำผิดนั้น หากเป็นความผิดผู้ประกอบการขนส่งรายใดเป็นนิติบุคคลแล้ว โทษที่จะลงได้เท่าที่กฎหมายเปิดช่องให้ก็คือ โทษปรับเท่านั้น ซึ่งเป็นจำนวนเงินน้อย ทำให้การลงโทษไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ต้องการยับยั้งมิให้กระทำความผิดเช่นนั้นอีก และเพื่อให้เป็นการข่มขู่มิให้ผู้ประกอบการขนส่งรายอื่นกระทำความผิดดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะโทษที่เขาจะได้รับนั้นเป็นโทษปรับเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด หรือเมื่อเทียบกับความเสียหายหรือความผิดที่ได้กระทำไปนั้น ผู้ประกอบการขนส่งได้ประโยชน์มากกว่าที่จะเลือกปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้นการกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่ง รับผิดชอบในการกระทำของลูกจ้างหรือผู้จัดการงานแทนตนโดยเด็ดขาด โดยให้มีโทษปรับในอัตราที่สูง จะทำให้ผู้ประกอบการขนส่งเกิดความหวั่นเกรงที่จะต้องรับโทษ และไม่เสี่ยงที่จะกระทำความผิด หรือละเลยไม่เอาใจใส่ควบคุมการทำงานของลูกจ้าง หรือไม่จ้างบุคคลที่มีความสามารถมาทำงานเพราะหากลูกจ้างของตนกระทำความผิดขึ้นแล้ว ไม่ว่าจะมีความรับผิดชอบที่ต้องการเจตนาหรือไม่ก็ตามหรือเป็นความรับผิดชอบเด็ดขาดของลูกจ้างหรือผู้จัดการงานแทนตน ผู้ประกอบการขนส่งจะต้องรับผิดชอบโดยเด็ดขาด นอกจากนี้ผลอีกประการหนึ่งของการเป็นความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด คือ โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ประกอบการขนส่งแต่อย่างใด เพียงแต่นำสืบให้เห็นว่าผู้ประกอบการขนส่งนั้นเป็นผู้มอบอำนาจก็พอ และผู้ประกอบการขนส่งไม่สามารถยกข้ออ้างให้พ้นผิดได้ ความ

รับผิดโดยเด็ดขาดนี้อาจกำหนดให้มีข้อยกเว้นได้ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งไม่ต้องรับผิด หากพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการสุดวิสัยที่ตนจะล่วงรู้หรือควบคุมได้

ความรับผิดเด็ดขาดที่กำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งต้องรับผิดนั้น ให้มีผลเฉพาะผู้ประกอบการขนส่งคนโดยสารและขนส่งวัตถุอันตราย เพราะเป็นการประกอบการขนส่งที่มีความสำคัญ และหากเกิดอุบัติเหตุจะสร้างความเสียหายให้แก่ประชาชนได้รุนแรงและเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ผู้ประกอบการขนส่งดังกล่าวใช้ความระมัดระวังในการประกอบกิจการ การควบคุม ลูกจ้าง และไม่หลีกเลียงหรือฝ่าฝืนกฎหมาย เพื่อประโยชน์สาธารณะและสวัสดิภาพของคนในสังคม การที่กำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งต้องรับผิดในทางอาญา ความรับผิดของผู้ประกอบการขนส่งในการเสียค่าปรับนี้ ผู้ประกอบการขนส่งสามารถที่จะผลัดภาระนี้ไปยังผู้ให้บริการ โดยการขึ้นค่าโดยสารได้ ผู้ประกอบการขนส่งอยู่ในฐานะที่จะกระจายภาระนี้ไปยังบุคคลอื่นได้ง่าย ไม่ทำให้ผู้ประกอบการขนส่งเดือดร้อนเกินไป